

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Příloha č. 1:

Analýza potřeb v území

Zpracovatel:

Realizační tým projektu “Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Olomouckého kraje”, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_002/0000014

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Analýza potřeb v území Olomouckého kraje

Zpracovatel:

Realizační tým projektu “Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Olomouckého kraje”, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_002/0000014

Obsah

Úvod.....	- 3 -
1. Socioekonomická charakteristika kraje.....	- 5 -
1.1 Obyvatelstvo	- 5 -
1.1.1 Demografický vývoj	- 6 -
1.1.2 Vzdělanostní struktura obyvatel Olomouckého kraje	- 7 -
1.1.3 Lidské zdroje, trh práce a zaměstnanost	- 10 -
1.2 Ekonomický rozvoj regionu.....	- 17 -
1.2.1 Hrubý domácí produkt	- 17 -
1.2.2 Mzdy	- 18 -
1.2.3 Ekonomické subjekty.....	- 20 -
1.3 Spolupráce se sociálními partnery.....	- 21 -
2. Zhodnocení uplatňování oblastí intervence a rozvojové priority v oblasti vzdělávání -	22 -
2.1 Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě	- 22 -
2.1.1 Analýza strategických dokumentů	- 22 -
2.1.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů	- 24 -
2.2 Podpora polytechnického vzdělávání	- 26 -
2.2.1 Analýza strategických dokumentů	- 28 -
2.2.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů	- 29 -
2.3 Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů	- 31 -
2.3.1 Analýza strategických dokumentů	- 32 -
2.3.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů	- 37 -
2.4 Rozvoj kariérového poradenství	- 38 -
2.4.1 Analýza strategických dokumentů	- 40 -
2.4.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů	- 41 -
2.5 Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání.....	- 42 -
2.5.1 Analýza strategických dokumentů	- 43 -
2.5.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů	- 47 -
2.6 Podpora inkluze	- 48 -
2.6.1 Analýza strategických dokumentů	- 49 -
2.6.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů	- 51 -
2.7 Infrastruktura a investiční vybavení SŠ a VOŠ	- 54 -
2.7.1 Analýza strategických dokumentů	- 54 -
2.7.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů	- 55 -
3. Souhrn výsledků analýzy potřeb v území	- 59 -
3.1 Kompetence k podnikavosti, iniciativě a kreativitě	- 59 -

3.2	Polytechnické vzdělávání	- 61 -
3.3	Odborné vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů.....	- 63 -
3.4	Rozvoj kariérového poradenství	- 64 -
3.5	Rozvoj škol jako center dalšího profesního rozvoje	- 67 -
3.6	Podpora inkluze	- 68 -
3.7	Infrastruktura a investiční vybavení SŠ, VOŠ	- 69 -
Závěr	- 70 -
Vysvětlivky	- 71 -
Seznam použitých zdrojů	- 72 -
Seznam tabulek	- 76 -
Seznam zkratk	- 77 -

Úvod

Kvalita vzdělání a lidských zdrojů je v současné době jedním z nejdůležitějších faktorů konkurenceschopnosti nejen firem, ale i regionů. Lidský kapitál sehraává klíčovou úlohu v možnostech učit se nové věci, přijímat inovace, pracovat s nimi a zejména pak nové inovace tvořit. Neustále měnící se požadavky trhu vyžadují pružné jednání zřizovatelů a vedení škol na vyskytující se změny. Má-li škola pružně reagovat na proměnlivé tržní prostředí, musí disponovat flexibilním managementem.

Je tedy zřejmé, že při tvorbě konkurenceschopnosti regionu sehraávají vzdělávací instituce stěžejní roli, a to na všech úrovních. Dosavadní zkušenosti z realizace systémových změn ve vzdělávání ukazují, že je nutné posílit přenos těchto změn na úroveň jednotlivých škol. Bez tohoto posílení není dopad systémových změn dostatečný a nepřispívá ke zvýšení kvality vzdělávání. Také proto byl k 1. 1. 2016 zahájen projekt Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Olomouckého kraje (dále jen KAP) jako nástroj zlepšování strategického řízení vzdělávání ve školách v území, tento projekt plynule navazuje na Regionální akční plán Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020 (dále RAP SRR), realizovaný na území Olomouckého kraje a současně na činnost Regionální stálé konference, která pracuje s potřebami a požadavky získanými z území kraje na zacílení a směřování pomoci z Evropských fondů.

Jednou z povinných aktivit projektu KAP je zpracování **analýzy potřeb v území**, která řeší potřeby v území Olomouckého kraje vzhledem k jeho vzdělávací soustavě, konkrétně k soustavě středních a vyšších odborných škol. Součástí této analýzy je souhrn informací k současnému stavu dle následujících témat:

- podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě, a to průřezově pro VOŠ, SŠ, ZŠ a pro oblast iniciativy a kreativity také pro MŠ;
- podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické a environmentální vzdělávání), také tato podpora je určena VOŠ, SŠ, ZŠ a MŠ;
- podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů;
- rozvoj kariérového poradenství; podpora je určena VOŠ, VŠ a ZŠ;
- rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání;
- podpora inkluze – plošná podpora inkluze na VOŠ, SŠ, dále přechody žáků ze ZŠ na SŠ, setrvání v SŠ, přechod na VOŠ/VŠ, trh práce, a to především pro marginalizované skupiny
- infrastruktura a investiční vybavení SŠ, VOŠ (oblast podpory přírodovědného a technického vzdělávání, podpora center odborného vzdělávání, podpora cizích jazyků, konektivity škol a digitálních kompetencí, sociální inkluze, celoživotního vzdělávání, zájmového a neformálního vzdělávání).

Kromě výše uvedených témat se analýza zabývá také rozvojem výuky cizích jazyků a ICT kompetencemi, které jsou jako nepovinná témata zařazeny v kapitolách společně s tématy povinnými tak, jak to vyplývá z potřeb praxe.

Analýza se skládá z několika částí. Nejprve se zabývá socio-ekonomickou charakteristikou kraje a to především ve vazbě vzdělávací soustavy na trh práce. Další část Analýzy je rozdělena na sedm kapitol dle oblastí intervence (tzv. povinná témata KAP). Každá z kapitol v úvodu obsahuje charakteristiku oblasti intervence. Následuje analýza klíčových strategických dokumentů kraje (případně ČR), kde je daná problematika řešena. Základní systém analýzy lze vyjádřit následující logickou linkou: problém – příčina – žádoucí změna (cíl). To znamená, že pro každé dané téma byly identifikovány problémy, odhaleny jejich příčiny a stanoveny žádoucí změny. Současně se zhodnocením uplatňování intervence v oblasti povinných témat byla vyhodnocena i nutnost intervence a podpory v oblasti témat nepovinných, tj. především rozvoj výuky cizích jazyků a podpora ICT kompetencí na technických a odborných školách a obecně podpora matematické gramotnosti. Třetí kapitola Analýzy představuje souborně rozvojové priority v oblasti vzdělávání a to formou přehledných tabulek, které budou jedním z podkladů budoucího krajského akčního plánu.

Každý region má svůj specifický potenciál, který se snaží co nejlépe zužitkovat. Aby došlo ke správné a úspěšné mobilizaci těchto kapacit, je důležité zapojení více aktérů do samotného procesu. Jde zejména o spojení sil veřejného a soukromého sektoru, které může vyústit ve vytvoření prosperujícího a růstového regionu. Důležitou roli sehrávají mimo jiné finanční prostředky. Jejich objem je omezený, avšak díky dostatečnému množství různých dotačních titulů, je možné spolufinancovat regionální vzdělávání a konkurenceschopnost. Cílem této studie je zmapování potřeb Olomouckého kraje v území vzhledem ke vzdělávací soustavě kraje a tak vytvoření jednoho z podkladů pro vyhodnocení možností využít na definované potřeby finanční prostředky ze strukturálních fondů EU v programovém období 2014–2020.

Použitá data jsou jak kvantitativního, tak kvalitativního charakteru a jsou relativizována, aby bylo možné zajistit srovnání s republikovým průměrem i ostatními kraji. Zohledněno je časové i prostorové hledisko, přičemž většina dat je vázána k roku 2014 nebo 2015 a vychází ze strategických dokumentů kraje a z dalších důležitých dokumentů, které jsou uvedeny v závěru v seznamu použitých zdrojů.

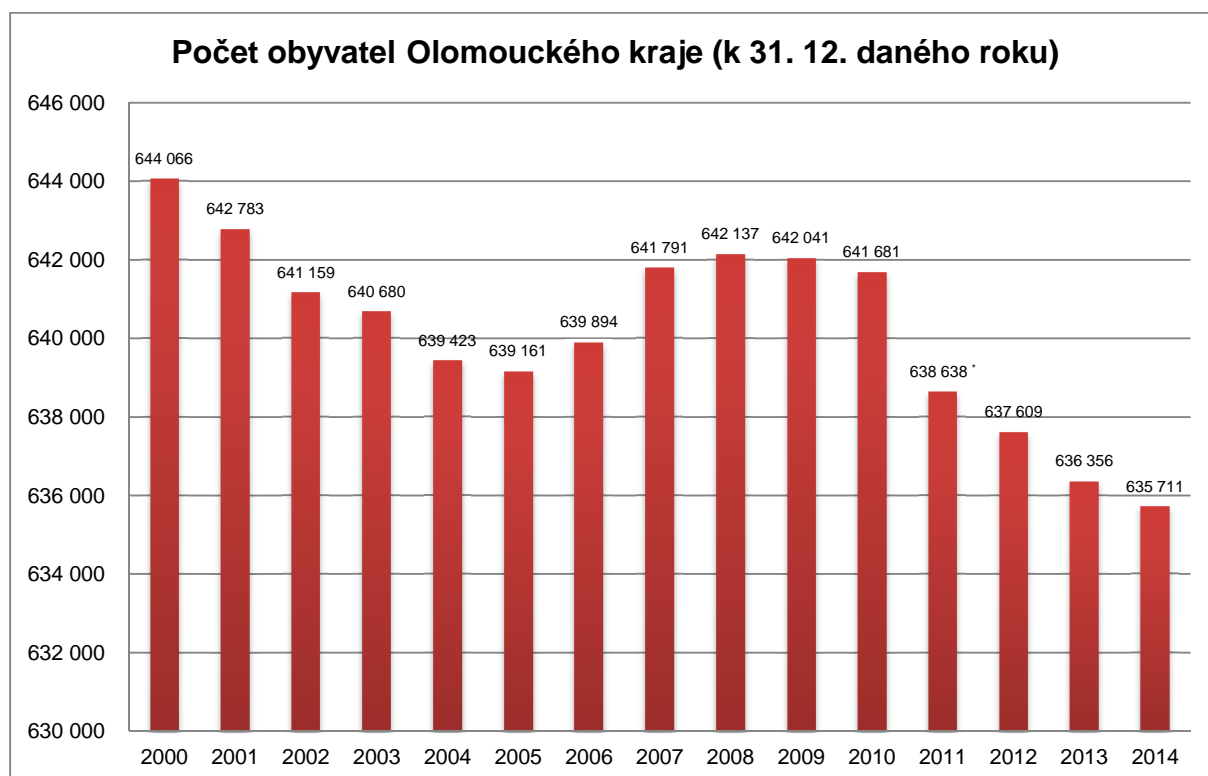
1. Socioekonomická charakteristika kraje

Olomoucký kraj se rozkládá ve střední a severní části Moravy a severozápadní části Českého Slezska na území o rozloze 526 677 ha (6,7 % z celkové rozlohy ČR). Z hlediska administrativního se člení na pět okresů (Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk), třináct správních obvodů obcí s rozšířenou působností a dvacet správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. V Olomouckém kraji se nachází 399 obcí, z čehož 30 obcí má statut města (z toho Olomouc, Prostějov a Přerov jsou městy statutárními), 12 obcí je městysem a část kraje zabírá vojenský újezd Libavá. Společně se Zlínským krajem tvoří Olomoucký kraj vyšší územně statistický celek s názvem Region soudržnosti NUTS II Střední Morava.

1.1 Obyvatelstvo

V Olomouckém kraji bylo k 1. 1. 2015 evidováno 635 711 obyvatel (6,0 % obyvatel ČR). Zatímco rozlohou se Olomoucký kraj řadí na osmé místo mezi kraji, počtem obyvatel na místo sedmé. Z toho vyplývá průměrná hustota osídlení 120,7 obyv./km². Nejvíce obyvatel žije v okrese Olomouc (36,7 %), nejméně obyvatel v okrese Jeseník (6,2 %).

Graf č. 1:

* údaje v roce 2011 navázány na výsledky SLDB 2011 a nejsou srovnatelné s předchozími roky

Zdroj: OŠMT na základě údajů ČSÚ

Pouze 56,4 % obyvatel Olomouckého kraje žije ve městech, což podtrhuje vesnický ráz celého regionu. Podíl městského obyvatelstva v Olomouckém kraji je v mezikrajském porovnání druhý nejnižší.

Geografické podmínky byly určující pro osídlení kraje. Jižní část ležící v rovinaté Hané má vyšší zastoupení malých obcí s počtem obyvatel do 500 osob (zejména na Prostějovsku a Přerovsku). Opak představuje hornatý sever, kde se obyvatelstvo soustřeďuje do větších obcí (zejména na Jesenicku). Hlavními centry jsou napříč krajem velká města. Také v Olomouckém kraji pokračuje suburbanizační proces, spočívající ve výstavbě „satelitních městeček“ v okolí velkých měst. V obcích do 5 000 obyvatel má bydliště polovina obyvatel kraje (50,1 %), což je výrazně více než v celé republice (38,9 %). Průměrná populační velikost obce v kraji činí 1 593 obyvatel.

1.1.1 Demografický vývoj

Demografický vývoj kraje kopíruje ve většině ukazatelů vývoj v celé České republice. Poslední desetileté období bylo charakteristické postupným zvyšováním počtu narozených dětí, které se rodily ženám z početně silných ročníků 70. let minulého století. V roce 2009 bylo dosaženo vrcholu (7 134 živě narozených dětí). V následujících letech došlo k poklesu počtu narozených dětí, v roce 2014 se počet narozených dětí mírně zvýšil na 6 400. K 31. 12. 2014 dosáhl průměrný věk v kraji 42,0 roků (v ČR 41,7 roků). V přelomovém roce 2006 došlo poprvé v historii k převýšení počtu osob nejstarší generace nad dětskou populací. Na konci roku 2014 žilo v kraji 115 866 osob starších 65 let věku a 94 898 dětí ve věku do 14 let. Na postupné stárnutí krajské populace poukazuje také index stáří, který sleduje podíl obyvatel starších 65 let na 100 dětí ve věku 0 až 14 let. V roce 2014 dosáhl hodnoty 122,1 (v ČR 117,4), tj. na 100 dětí žilo v kraji 122 seniorů.

Tabulka č. 1: Věková struktura Olomouckého kraje

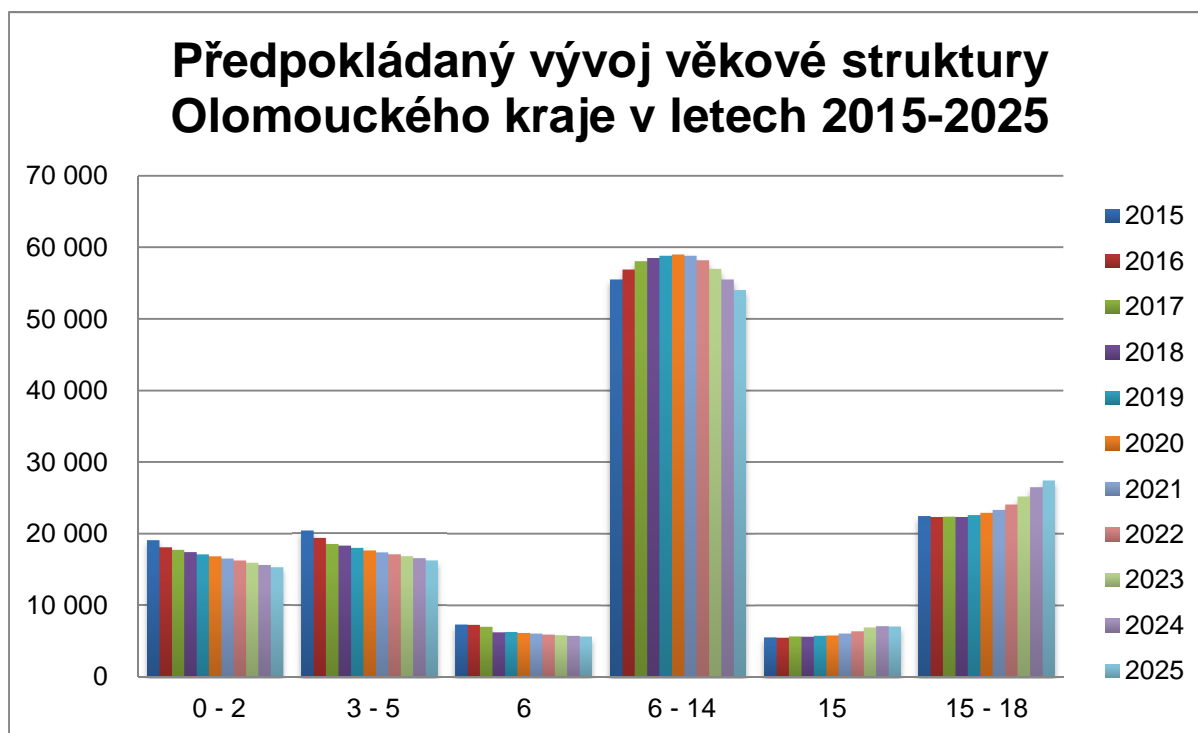
zdroj: Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050. ČSÚ 2014

Věk	2015 *	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
0 - 2	18 983	17 992	17 656	17 340	17 043	16 754	16 467	16 174	15 875	15 563	15 247
3 - 5	20 404	19 367	18 503	18 284	17 949	17 633	17 338	17 059	16 788	16 519	16 242
6	7 254	7 177	6 933	6 185	6 196	6 084	5 975	5 871	5 778	5 689	5 600
6 - 14	55 511	56 910	58 068	58 527	58 843	59 024	58 825	58 222	57 013	55 545	54 031
15	5 535	5 482	5 681	5 629	5 783	5 809	6 087	6 387	6 914	7 090	7 056
15 - 18	22 476	22 358	22 387	22 370	22 607	22 934	23 340	24 094	25 221	26 497	27 457

* reálné údaje

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 2:

Zdroj: OŠMT na základě údajů ČSÚ

V nejbližších letech můžeme nadále očekávat zvýšené požadavky na místa v mateřských školách v souvislosti s vyšším počtem narozených dětí v předchozích letech. To se projeví i v růstu počtu dětí přicházejících do základních škol. Počet prvňáčků vyvrcholí v letech 2014 až 2016. Naopak počet dětí opouštějících základní školy bude klesat, nejnižší počet dětí ve věku 15 let se dá očekávat v letech 2015 a 2016. Pak se bude jejich počet opět zvyšovat, ale ani v delším časovém horizontu se nepředpokládá, že by počet patnáctiletých převýšil stav na začátku roku 2009 (7 704 osob), jehož reálná data byla vzata jako základ dalšího výpočtu projekce.

1.1.2 Vzdělanostní struktura obyvatel Olomouckého kraje

K posouzení vzdělanostní struktury obyvatel můžeme využít dat zpracovaných Českým statistickým úřadem z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Předmětem šetření ve VŠPS jsou domácnosti bydlící v náhodně vybraných bytech. Výběrový soubor zahrnuje přibližně 25 tisíc bytů na území ČR. Takový rozsah souboru umožňuje získat odhady charakteristik trhu práce včetně struktury vzdělanosti na úrovni republiky, stejně jako odhady krajských hodnot.

Z aktuálních dat za 1. čtvrtletí 2015 mělo nejvíce obyvatel kraje starších 15 let ukončené střední vzdělání bez maturity (203,6 tis., tj. 37,7 %). Další skupinu tvořili obyvatelé se středním vzděláním s maturitou (174,7 tis., tj. 32,3 %). Počet obyvatel se základním vzděláním klesá (75,8 tis., tj. 14,0 %) a naopak se zvyšuje počet vysokoškoláků (84,9 tis., tj. 15,7 %). V porovnání s republikovými daty má kraj více

obyvatel se středním vzděláním bez maturity (o 3,6 p. b. více). Jedná se však o malé rozdíly, které jsou každým rokem nižší a postupně se vyrovnávají.

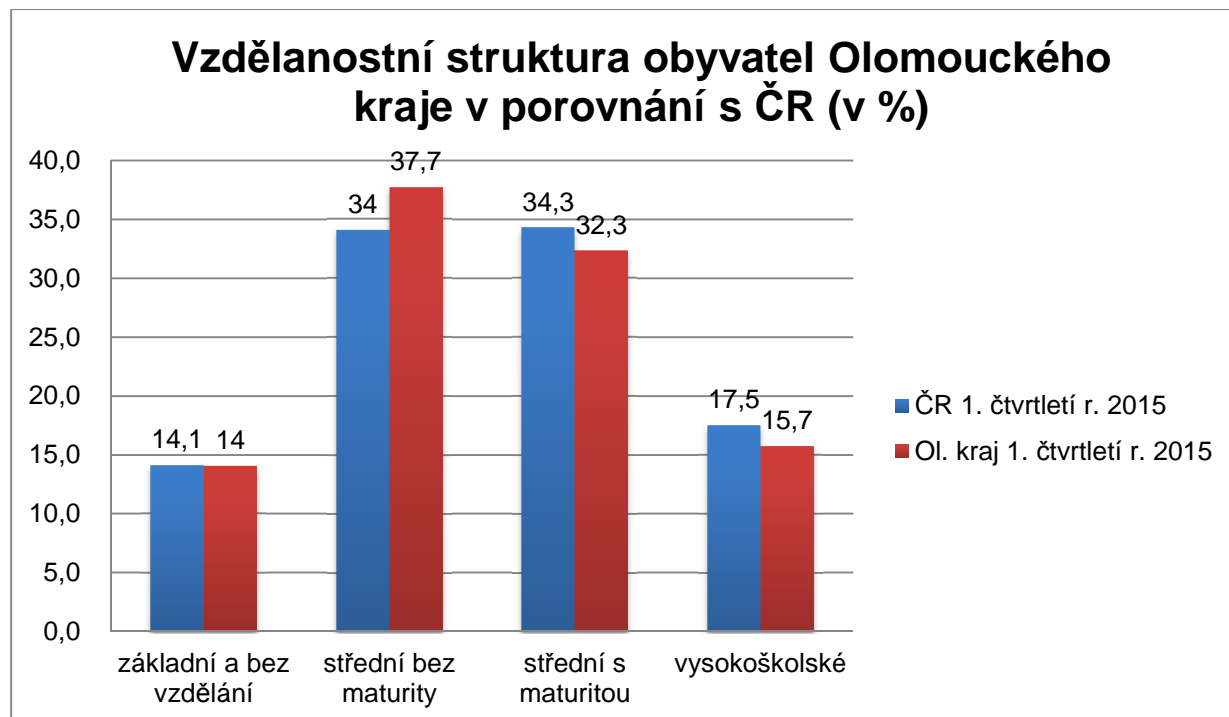
Tabulka č. 2: Vzdělanostní struktura obyvatel Olomouckého kraje v porovnání s ČR

(z výsledků Výběrového šetření pracovních sil)

	průměr roku 2014				1. čtvrtletí 2015			
	ČR	%	Olomoucký kraj	%	ČR	%	Olomoucký kraj	%
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	8 932,6	100,0	541,2	100,0	8 938,0	100,0	540,6	100,0
Vzdělání								
základní a bez vzdělání	1 279,1	14,3	81,9	15,1	1 256,1	14,1	75,8	14,0
střední bez maturity	3 061,7	34,3	206,1	38,1	3 042,8	34,0	203,6	37,7
střední s maturitou	3 049,8	34,1	175,3	32,4	3 062,0	34,3	174,7	32,3
vysokoškolské	1 541,3	17,3	77,6	14,3	1 562,1	17,5	84,9	15,7
Muži	4 352,3	100,0	262,4	100,0	4 356,1	100,0	262,1	100,0
základní a bez vzdělání	459,4	10,6	28,3	10,8	453,5	10,4	25,5	9,7
střední bez maturity	1 782,4	41,0	118,1	45,0	1 771,9	40,7	114,6	43,7
střední s maturitou	1 344,4	30,9	77,9	29,7	1 360,0	31,2	77,8	29,7
vysokoškolské	765,6	17,6	37,9	14,4	762,5	17,5	43,1	16,4
Ženy	4 580,2	100,0	278,8	100,0	4 581,9	100,0	278,5	100,0
základní a bez vzdělání	819,6	17,9	53,6	19,2	802,6	17,5	50,2	18,0
střední bez maturity	1 279,2	27,9	88,0	31,6	1 270,9	27,7	89,0	31,9
střední s maturitou	1 705,4	37,2	97,4	34,9	1 702,0	37,1	96,9	34,8
vysokoškolské	775,6	16,9	39,7	14,2	799,6	17,5	41,9	15,0

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 3:

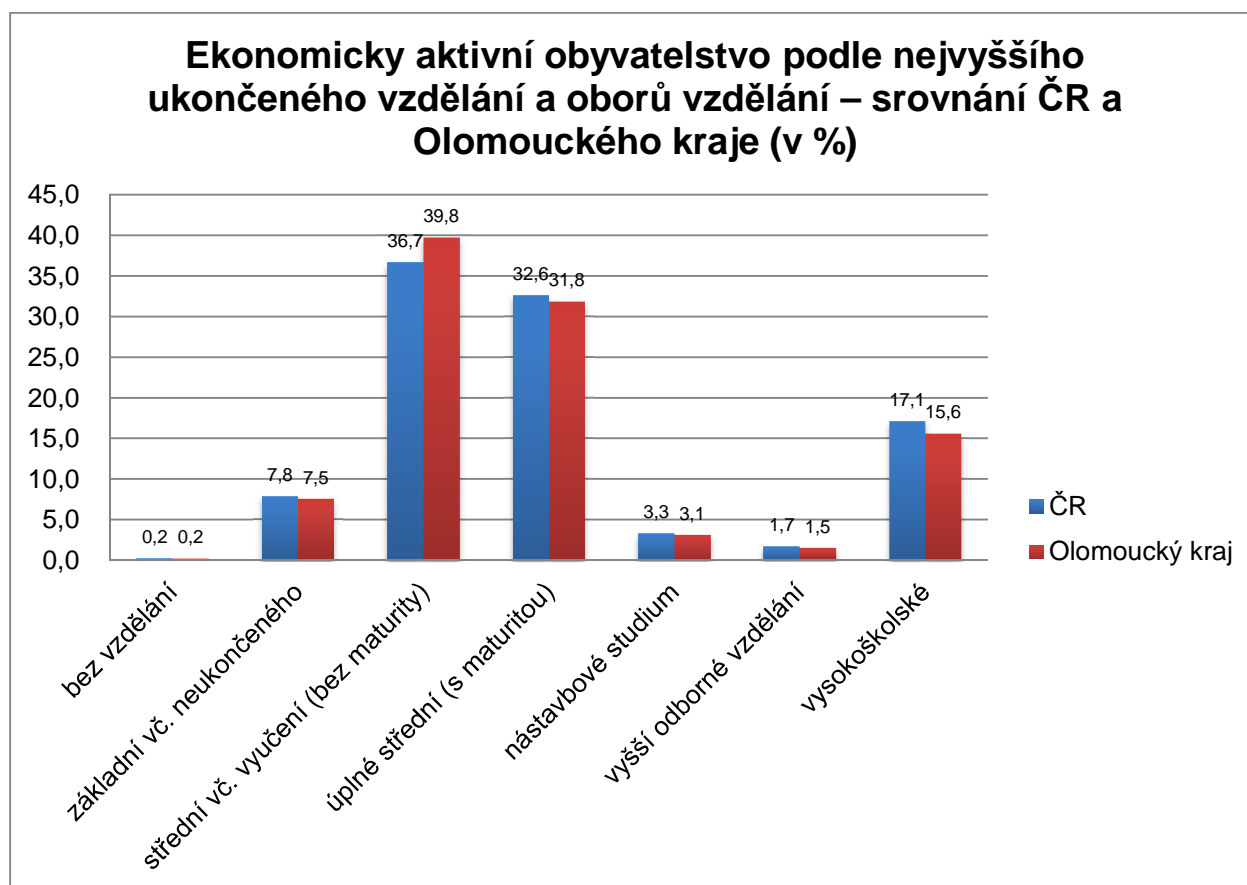
Zdroj: OŠMT na základě údajů ČSÚ

Podrobné údaje o vzdělanosti obyvatel kraje jsou k dispozici z výsledků sčítání lidu, domů a bytů, které proběhlo k 26. 3. 2011. Pro zhodnocení jsme zařadili výsledky za ekonomicky aktivní obyvatele.

V porovnání s daty za ČR měl Olomoucký kraj mezi ekonomicky aktivními obyvateli menší zastoupení osob se základním či neukončeným vzděláním, stejně jako osob bez vzdělání (7,7 % v kraji oproti 8,0 % v ČR). Vyšší podíl měl i u nejpočetnější skupiny osob se středním vzděláním včetně vyučených (39,8 % oproti 36,7 %). Naproti tomu ekonomicky aktivních s nejvyšším vzděláním ukončeným maturitou či s vyšším vzděláním měl kraj méně. Podíl ekonomicky aktivních s úplným středním vzděláním ukončeným maturitou činil 31,8 % v kraji (32,6 % v ČR) a podíl vysokoškolsky vzdělaných dosáhl v kraji 15,6 % a v ČR 17,1 %.

Olomoucký kraj měl více ekonomicky aktivních obyvatel s ukončeným vzděláním v technických vědách a oborech se středním vzděláním s maturitou či vyučených, ale nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných v těchto oborech. V kraji mělo obvyklý pobyt méně ekonomicky aktivních vysokoškolsky vzdělaných ve společenských vědách, v právu a umění, ale více vystudovaných v pedagogice. Více bylo i vyučených v oborech zemědělství a stavebnictví.

Graf č. 4:

Zdroj: OŠMT na základě údajů ČSÚ

Tabulka č. 3: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání a oborů vzdělání

(z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011)

	ČR	%	Olomoucký kraj	%
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	5 080 573	100,0	303 992	100,0
v tom:				
bez vzdělání	10 288	0,2	582	0,2
základní vč. neukončeného	397 696	7,8	22 874	7,5
střední vč. vyučení (bez maturity)	1 864 311	36,7	120 891	39,8
z toho:				
technické vědy a technické obory	644 783	12,7	43 988	14,5
zemědělství	72 573	1,4	5 951	2,0
architektura a stavebnictví	202 950	4,0	13 289	4,4
obchod, řízení a správa	183 132	3,6	11 231	3,7
úplné střední (s maturitou)	1 656 848	32,6	96 773	31,8
odborné	1 301 435	25,6	77 999	25,7
z toho:				
technické vědy a technické obory	401 854	7,9	25 660	8,4
zemědělství	90 745	1,8	6 714	2,2
zdravotnictví	91 913	1,8	5 511	1,8
obchod, řízení a správa	104 856	2,1	5 990	2,0
všeobecné	355 413	7,0	18 774	6,2
nástavbové studium	165 590	3,3	9 335	3,1
vyšší odborné vzdělání	84 553	1,7	4 456	1,5
vysokoškolské	869 614	17,1	47 447	15,6
v tom:				
bakalářské	126 058	2,5	6 540	2,2
magisterské	701 931	13,8	38 881	12,8
doktorské	41 625	0,8	2 026	0,7
z toho:				
příprava učitelů a pedagogika	134 328	2,6	9 052	3,0
umění	17 215	0,3	537	0,2
humanitní vědy	31 765	0,6	1 827	0,6
společenské vědy a vědy o lidském chování	151 022	3,0	6 972	2,3
obchod, řízení a správa	35 711	0,7	1 896	0,6
právo	43 825	0,9	1 785	0,6
vědy o živé přírodě	12 764	0,3	812	0,3
vědy o neživé přírodě	31 097	0,6	1 422	0,5
matematika a statistika	9 551	0,2	576	0,2
informatika	5 258	0,1	157	0,1
technické vědy a technické obory	140 590	2,8	7 326	2,4
architektura a stavebnictví	57 666	1,1	3 017	1,0
zemědělství, lesnictví a rybářství	37 185	0,7	2 268	0,7
zdravotnictví	71 473	1,4	4 492	1,5
sociální péče	10 593	0,2	631	0,2
přepravní služby a spoje	6 814	0,1	492	0,2
bezpečnostní služby	6 546	0,1	612	0,2
nezjištěno	31 673	0,5	1 634	0,5

Zdroj: ČSÚ

1.1.3 Lidské zdroje, trh práce a zaměstnanost

Zaměstnanost v Olomouckém kraji

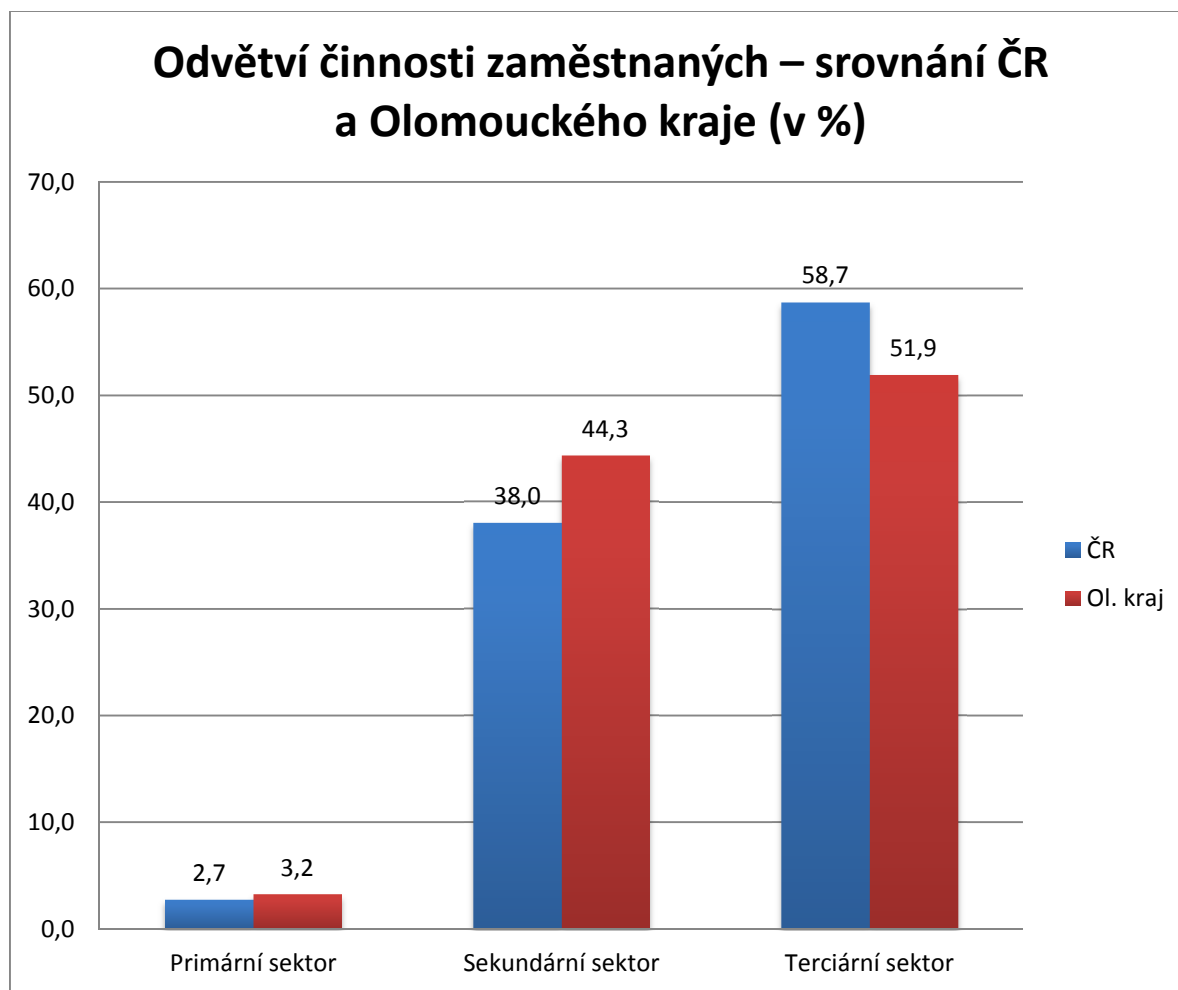
Podle výběrového šetření pracovních sil zahrnovala pracovní síla v Olomouckém kraji v roce 2014 celkem 305,9 tisíc osob, z toho 282,3 tisíc osob bylo zaměstnáno v národním hospodářství. Z dlouhodobého hlediska dosahuje Olomoucký kraj v mezikrajském srovnání nejnižšího podílu počtu zaměstnaných a nezaměstnaných

na počtu osob starších 15 let, v roce 2014 činil 56,5 %. Míra ekonomické aktivity byla nejnižší jak u mužů (65,4 %), tak u žen (48,2 %).

V příštích letech se v důsledku demografického vývoje očekává další pokles počtu ekonomicky aktivních. Na trh práce budou vstupovat početně méně zastoupené ročníky narozené v 90. letech a naopak dojde k odchodu silných „poválečných“ ročníků obyvatel. Již na konci roku 2010 byl proud „generace odcházející“ (skupina ve věku 60–64 let) vyšší než proud „generace přicházející“ (populace ve věku 20–24 let).

Z hlediska odvětví činnosti zaměstnaných bylo v roce 2014 v kraji zaměstnáno 9,0 tis. obyvatel v primárním sektoru (3,2 % v kraji, v ČR 2,7 %), 125,2 tis. osob v sekundárním sektoru (44,3 %, v ČR 38,0 %) a 146,6 tis. osob v terciárním sektoru (51,9 %, v ČR 58,7 %). Ze všech 282,3 tisíc zaměstnaných pracovalo nejvíce osob v odvětví zpracovatelského průmyslu (92,7 tis.), velkoobchodu, maloobchodu a oprav motorových vozidel (27,1 tis.), stavebnictví (23,7 tis.), veřejné správy a obrany (22,7 tis.), v odvětví zdravotnictví a sociální péče (19,6 tis.) a ve vzdělávání (20,5 tis.).

Graf č. 5

Tabulka č. 4: Odvětví činnosti zaměstnaných v národním hospodářství

C Z - N A C E		průměr roku 2014			
		ČR (v tis.)	%	Olomoucký kraj (v tis.)	%
Celkem		4 974,3	100,0	282,3	100,0
z toho:	sekce				
Zemědělství, lesnictví a rybníkářství	A	136,7	2,7	9,0	3,2
Těžba a dobývání	B	35,7	0,7	0,6	0,2
Zpracovatelský průmysl	C	1 329,8	26,7	92,7	32,8
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	D	57,2	1,1	3,6	1,3
Zásob. vodou; činnosti souvis. s odpady	E	55,4	1,1	4,6	1,6
Stavebnictví	F	413,9	8,3	23,7	8,4
Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	G	590,2	11,9	27,1	9,6
Doprava a skladování	H	295,9	5,9	16,0	5,7
Ubytování, stravování a pohostinství	I	195,2	3,9	10,2	3,6
Informační a komunikační činnosti	J	148,7	3,0	3,3	1,2
Peněžnictví a pojišťovnictví	K	121,5	2,4	3,5	1,2
Činnosti v oblasti nemovitostí	L	46,2	0,9	0,9	0,3
Profesní, vědecké a technické činnosti	M	222,4	4,5	9,2	3,2
Administrativní a podpůrné činnosti	N	129,8	2,6	6,3	2,2
Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	O	319,4	6,4	22,7	8,1
Vzdělávání	P	326,2	6,6	20,5	7,3
Zdravotní a sociální péče	Q	353,5	7,1	19,6	6,9
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	R	81,2	1,6	2,8	1,0
Ostatní činnosti	S	87,6	1,8	4,7	1,7

Zdroj: ČSÚ

Olomoucký kraj má relativně silný potenciál v lidských zdrojích, a to zejména díky široké historicky dané odvětvové struktuře. Vzdelanost v centrální části kraje se pohybuje na úrovni ČR, v populaci horských okresů je nižší podíl vysokoškoláků a maturantů a vyšší podíl osob vyučených nebo se základním vzděláním.

Kvalifikované pracovní síly dlouhodobě chybějí zejména ve strojírenství, elektrotechnice a stavebnictví. Naopak poptávka po čerstvých absolventech

různorodých manažerských a administrativních oborů je značně menší než nabídka této pracovní síly. Obecně lze konstatovat nedostatek kvalifikované pracovní síly pro dělnické profese, což souvisí také s faktem vyhýbání se těmto profesím mladou generací. Důsledkem toho je „stárnutí“ některých profesí a nutnost „dovážení“ pracovní síly ze zahraničí.

Co se týče struktury volných míst (poptávky) a nezaměstnaných (nabídky) podle profesí, přes odlišnosti regionálních trhů práce je u některých profesí situace podobná v celém kraji. Zaměstnavatelé dlouhodobě a opakovaně hledají zejména kvalifikované soustružníky, frézaře, svářeče, brusiče kovů, strojní zámečníky a nástrojaře. Velká poptávka je také po konstruktérech, strojírenských technících a strojních inženýrech, zejména s jazykovými znalostmi a dalšími speciálními dovednostmi. Vzhledem k malému zájmu studentů o studium technických oborů není tato poptávka často dlouhodobě uspokojena. Zaměstnavatelé proto vyhledávají nové pracovníky již mezi studenty a nabízejí různé finanční a sociální výhody. Velký zájem ze strany zaměstnavatelů je také o zkušené řidiče mezinárodní kamionové dopravy, kteří komunikativně ovládají alespoň jeden světový jazyk, skladníky a další dělnické profese ve výrobních podnicích. Vysoká (a často dlouhodobě neuspokojená) je i poptávka po různých řemeslnících a určitých potravinářských profesích (např. řezník – uzenář).

Z hlediska dalšího rozvoje vzdělávací soustavy v kraji je relevantní Tabulka č. 5, která zobrazuje uchazeče o zaměstnání k 31.7.2015 dle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání. Více než čtvrtina uchazečů má maximálně pouze základní vzdělání, na Jesenicku se jedná dokonce o třetinu nezaměstnaných. Nejvýznamnější skupinu uchazečů o zaměstnání však představují ti, kteří absolvovali střední vzdělání bez maturity (vyučenci tvoří 39% podíl v okrese Olomouc a až 45 % na Jesenicku). Co se týče maturantů, jejich zastoupení oproti průměru je mírně vyšší v okresech Olomouc a Prostějov. Podíl vysokoškolsky vzdělaných uchazečů o zaměstnání je opět nejvyšší na Olomoucku (10 %) a nejnižší na Jesenicku (4 %).

Tabulka č. 5: Uchazeči o zaměstnání k 31. 7. 2015 dle nejvyššího dosaženého vzdělání (v %)

	Jeseník	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šumperk	Olomoucký kraj
Základní vzdělání (vč. nedokončeného)	33,1 %	25,3 %	25,3 %	28,6 %	27,3 %	27,1 %
Střední bez maturity	45,3 %	39,3 %	42,2 %	41,1 %	42,9 %	41,2 %
Střední s maturitou	16,7 %	24,9 %	23,9 %	22,5 %	22,3 %	23,1 %
Vyšší odborné	0,6 %	0,9 %	0,7 %	0,6 %	1,0 %	0,8 %
Vysokoškolské	4,3 %	9,6 %	7,9 %	7,3 %	6,5 %	7,9 %
Celkem	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: Úřad práce ČR, krajská pobočka v Olomouci

Absolventi škol a trh práce

Jednou ze skupin ohrožených na trhu práce jsou absolventi škol. Na konci července 2015 bylo na Úřadech práce v Olomouckém kraji registrováno celkem 1 393 absolventů středních a vyšších odborných škol (což je 5 % z celkového počtu nezaměstnaných).

Absolventi se základním vzděláním (v Olomouckém kraji jich bylo k 31. 7. 2015 evidováno na ÚP celkem 220) jsou na trhu práce výrazně znevýhodněni. Absolventi ZŠ nemohou pracovat na dvě směny a v noci, lze jim nabízet jen pomocné práce, ne vždy však zvládnou jejich fyzickou náročnost. Mnohým z nich chybí motivace k práci a jejich orientace na trhu práce je v podstatě nulová. Mladistvým uchazečům je věnována zvýšená pozornost. ÚP jim většinou nabízejí motivační kurzy spojené s praktickou rekvalifikací, jejichž součástí je praxe u konkrétních zaměstnavatelů.

Nezaměstnanost absolventů středního vzdělání s výučním listem obvykle souvisí s jejich menší adaptabilitou, vysokými očekáváními a někdy také se špatnou volbou povolání (zaměření na atraktivní obory ve službách, kde je trh práce již nasycen a mzdová úroveň je podprůměrná, zatímco ve výrobních oborech není poptávka zaměstnavatelů po práci plně pokryta). Absolvent středního vzdělávání s maturitou je pro zaměstnavatele nejatraktivnější, pokud je ochoten přijmout práci na úrovni vyučení. K využití maturitního vzdělání vede absolventa středního vzdělávání s maturitou většinou až praxe a profesní postup. Absolventi učebních oborů s maturitou však obvykle (alespoň z počátku) nechtějí zaměstnání v dělnické profesi akceptovat. Absolventi gymnázií vykazují velmi nízkou míru nezaměstnanosti, ale zde je třeba brát v úvahu, že valná většina z nich dále studuje v sektoru terciárního vzdělávání.

Vysokoškoláci mají relativně vysoké šance na uplatnění i v tom případě, že se rozhodnou (nebo jsou k tomu donuceni) hledat práci mimo obor původního vzdělání nebo mimo okres svého bydliště.

Následující tabulka uvádí hodnoty nezaměstnanosti za duben 2015 v členění nejen podle kategorie vzdělání, ale také podle skupin oborů vzdělávání. Pokud u některých skupin oborů vzdělání chybí hodnoty některých ukazatelů, daná skupina oborů se v této kategorii vzdělání v kraji buď nevyučuje, nebo z ní vychází velmi nízký počet absolventů.

Při bližším studiu tabulky je třeba brát v úvahu, že věrohodnost ukazatele míry nezaměstnanosti je nízká, jestliže je počet absolventů dané kategorie vzdělání a skupiny oborů příliš malý (tj. pohybuje-li se řádově v desítkách).

Tabulka č. 6: Přehled nezaměstnanosti absolventů, kteří vystudovali školu v Olomouckém kraji

Olomoucký kraj	Střední vzdělání s výučním listem - E, H				Střední odborné vzdělání s MZ a odborným výcvikem - L/0; Nástavbové vzdělání - L/5				Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou - M				Vyšší odborné vzdělání - N			
	Počet absolventů (2014)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti v %	ČR %	Počet absolventů (2014)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti v %	ČR %	Počet absolventů (2014)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti v %	ČR %	Počet absolventů (2014)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti v %	ČR %
Celkem	1621	242	14.9%	13.7%	596	78	13.1%	14.0%	2084	204	9.8%	9.6%	255	22	8.6%	7.5%
16 Ekologie a ochrana životního prostředí									13	4	30.8%	12.5%				8.7%
18 Informační technologie									131	8	6.1%	10.2%				
21 Hornictví, hutnictví a slévárnictví				2.4%				3.8%				0.0%				
23 Strojírenství a strojírenská výroba	401	41	10.2%	10.2%	119	8	6.7%	7.8%	145	12	8.3%	6.4%	16		0.0%	7.6%
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	108	18	16.7%	7.6%	48	3	6.3%	10.0%	166	17	10.2%	7.7%	63	9	14.3%	7.6%
28 Technická chemie a chemie silikátů	2		0.0%	10.8%				13.3%	28	4	14.3%	9.8%				8.3%
29 Potravinářství a potravinářská chemie	91	14	15.4%	13.9%					10		0.0%	16.9%				10.0%
31 Textilní výroba a oděvnictví	8	5	62.5%	20.3%				16.7%				21.1%				
32 Kožed. a obuv. výroba a zprac. plastů	11		0.0%	0.0%								66.7%				
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	91	13	14.3%	11.9%	7		0.0%	17.4%	20	2	10.0%	10.9%				11.1%
34 Poligrafie, zpr. papíru, filmu, fotografie				10.5%	44	3	6.8%	16.6%		1		12.7%				
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	160	22	13.8%	16.1%	22	1	4.5%	7.6%	127	12	9.4%	8.9%				16.1%
37 Doprava a spoje	24	5	20.8%	12.9%		1		26.7%	39	2	5.1%	9.9%	4	1	25.0%	4.3%
39 Speciální a interdisciplinár. tech. obory	4	2	50.0%	23.8%	60	9	15.0%	9.9%	33	2	6.1%	11.2%	6	1	16.7%	13.2%
41 Zemědělství a lesnictví	173	22	12.7%	13.1%	7	2	28.6%	14.3%	129	13	10.1%	12.1%				8.6%
43 Veterinářství a veterinární prevence												11.8%				
53 Zdravotnictví				13.2%				0.0%	257	20	7.8%	6.6%	79	3	3.8%	3.4%
61 Filozofie, teologie																20.0%
63 Ekonomika a administrativa									304	36	11.8%	10.5%	16		0.0%	9.5%
64 Podnikání v oborech, v odvětvích					165	25	15.2%	15.5%								12.4%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	253	53	20.9%	17.0%	27	6	22.2%	18.3%	168	25	14.9%	13.7%	19	7	36.8%	12.9%
66 Obchod	103	14	13.6%	16.2%	67	13	19.4%	19.5%				7.5%				13.8%
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost								30.0%	91	13	14.3%	11.3%		1		10.7%
69 Osobní a provozní služby	151	26	17.2%	17.2%	15	4	26.7%	21.5%								
72 Publicistika, knihovnictví a informatika												14.3%				12.6%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	25	7	28.0%	21.1%					104	5	4.8%	8.1%	52		0.0%	4.0%
78 Obecně odborná příprava									229	13	5.7%	6.9%				
82 Umění a užité umění	16		0.0%	12.8%	15	3	20.0%	13.7%	90	15	16.7%	10.8%				11.0%
Gymnaziální vzdělání – K									1403	56	4.0%	3.8%				

Zdroj: NÚV

1.2 Ekonomický rozvoj regionu

Olomoucký kraj je region s relativně vysokými vnitřními rozdíly, zejména pak mezi severní a centrální – jižní částí kraje. Míra ekonomické aktivity daná podílem počtu zaměstnaných a nezaměstnaných na počtu všech 15letých a starších je v Olomouckém kraji (56,5 %) nejnižší v ČR (průměr 59,3 %). Ekonomický rozvoj kraje je však dán celkovým ekonomickým rozvojem a je úzce spjat s ekonomickým vývojem v ČR.

Na druhé straně má kraj nadprůměrné kapacity z hlediska lidských zdrojů, které ale nejsou doposud odpovídajícím způsobem využity a zhodnoceny. Dokladem toho je ekonomická struktura, v níž stále dominuje zpracovatelský průmysl s řadou odvětví s nízkou přidanou hodnotou, ale není jich tolik. Navíc se jedná o tradiční obory, kde právě je možné vidět příležitost pro školy, protože mohou zjistit, jestli se nedá pracovat efektivněji (např. dle zahraničních zkušeností) a navázat spolupráci s podnikateli. U moderních a rychle se rozvíjejících oborů, které tvoří většinu zpracovatelského průmyslu v kraji (např. elektrotechnika nebo strojírenství), naopak školy musí žádat podnikatele o vstřícnost a možnost s nimi spolupracovat. Školy samy totiž nestačí držet krok s rozvojem v daných oborech a tak např. jejich absolventi neumí zacházet s moderními přístroji, jakými jsou vybaveny provozy moderních firem.

Také zemědělství má stále nadprůměrný podíl, jak na zaměstnanosti, tak na tvorbě HDP. Toto je dáno především tradicemi a příznivými podmínkami. Navíc při porovnání údajů z tabulky č. 4 a posledního odstavce v podkapitole 1.2.1 zjistíme, že zemědělství je efektivnější při tvorbě přidané hodnoty, než odvětví služeb (není zřejmé, do jaké míry se na tom podílí subvence EU). I zde se nabízí možnost modernizace výuky v některých středních školách zaměřených na tuto oblast.

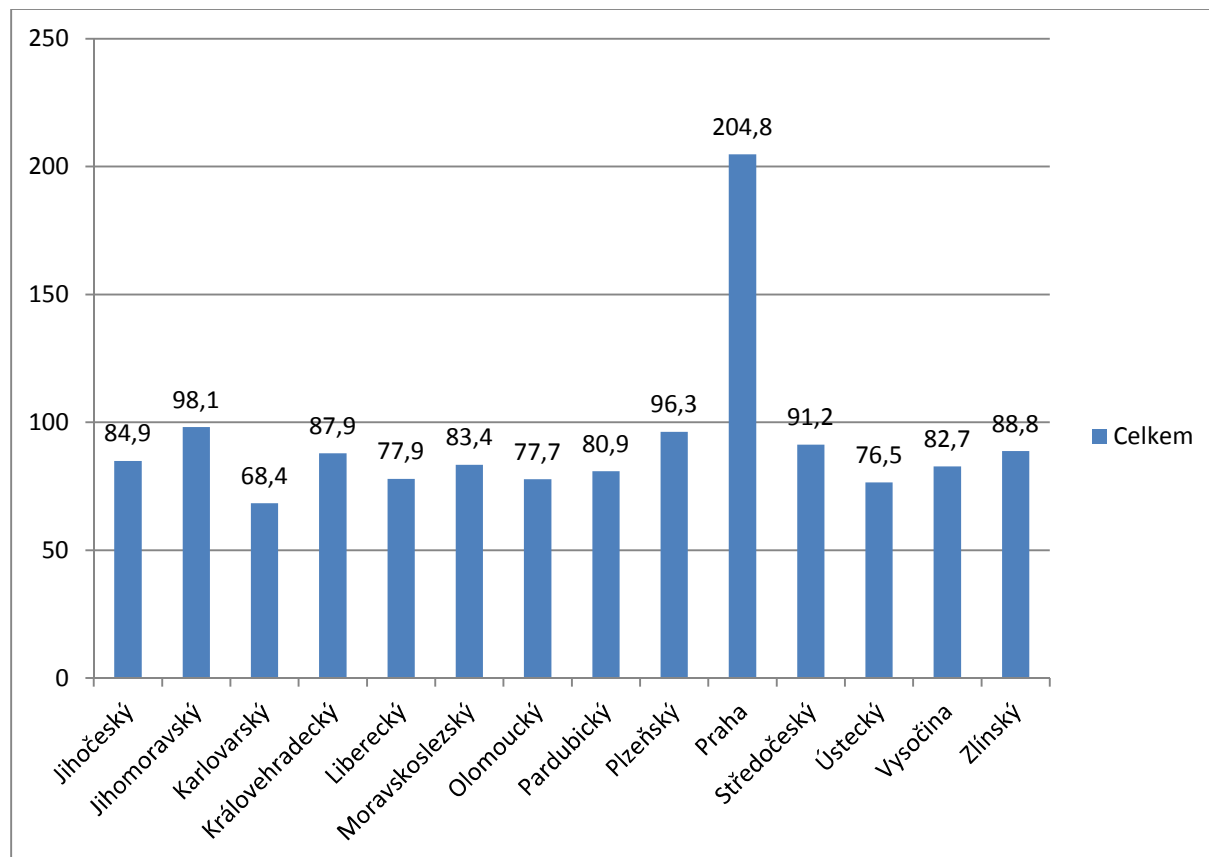
Silným potenciálem kraje je velmi zachovalé přírodní prostředí a řada kulturních a historických památek, které je možné využít pro cestovní ruch. Ten je dalším z odvětví služeb, na které by se mohl Olomoucký kraj zaměřit a využít pro další rozvoj, jehož potenciál je ale stále nevyužit. Na druhou stranu je třeba reálně konstatovat, že se jedná o oblast, která nemá v našich podmínkách naději na zásadní zastoupení při tvorbě HDP. Navíc se jedná o obor, kde je jedna z nejnižších měř tvorby HPH. Zde by mělo dojít především k modernizaci výuky, protože dle tabulky č. 6 je v této oblasti absolventů dost.

1.2.1 Hrubý domácí produkt

V roce 2013 dosáhl hrubý domácí produkt (HDP) v Olomouckém kraji hodnoty 190,6 mld. Kč. HDP na 1 obyvatele kraje pak činil 299 tis. Kč, což odpovídalo dvanáctému místu mezi čtrnácti kraji. Uvedená hodnota HDP na 1 obyvatele kraje

představovala 77,0 % průměrné hodnoty za Českou republiku. Na vytvořeném HDP za celou republiku se Olomoucký kraj podílel 4,7 %. Výjimečné postavení mezi kraji zaujímá Hl. m. Praha, které se na tvorbě HDP podílelo z 24,9 %.

Graf č. 6: HDP na 1 obyvatele podle krajů ČR v roce 2014 (ČR = 100%)

Zdroj: ČSÚ

Po výrazném snížení hodnoty HDP v roce 2009 došlo v následujících dvou letech k mírnému oživení. Přesto se v roce 2012 a 2013 hodnota HDP (ve stálých cenách) v kraji opět snižovala (o 1,1 % v roce 2012 a o 2,4 % v roce 2013).

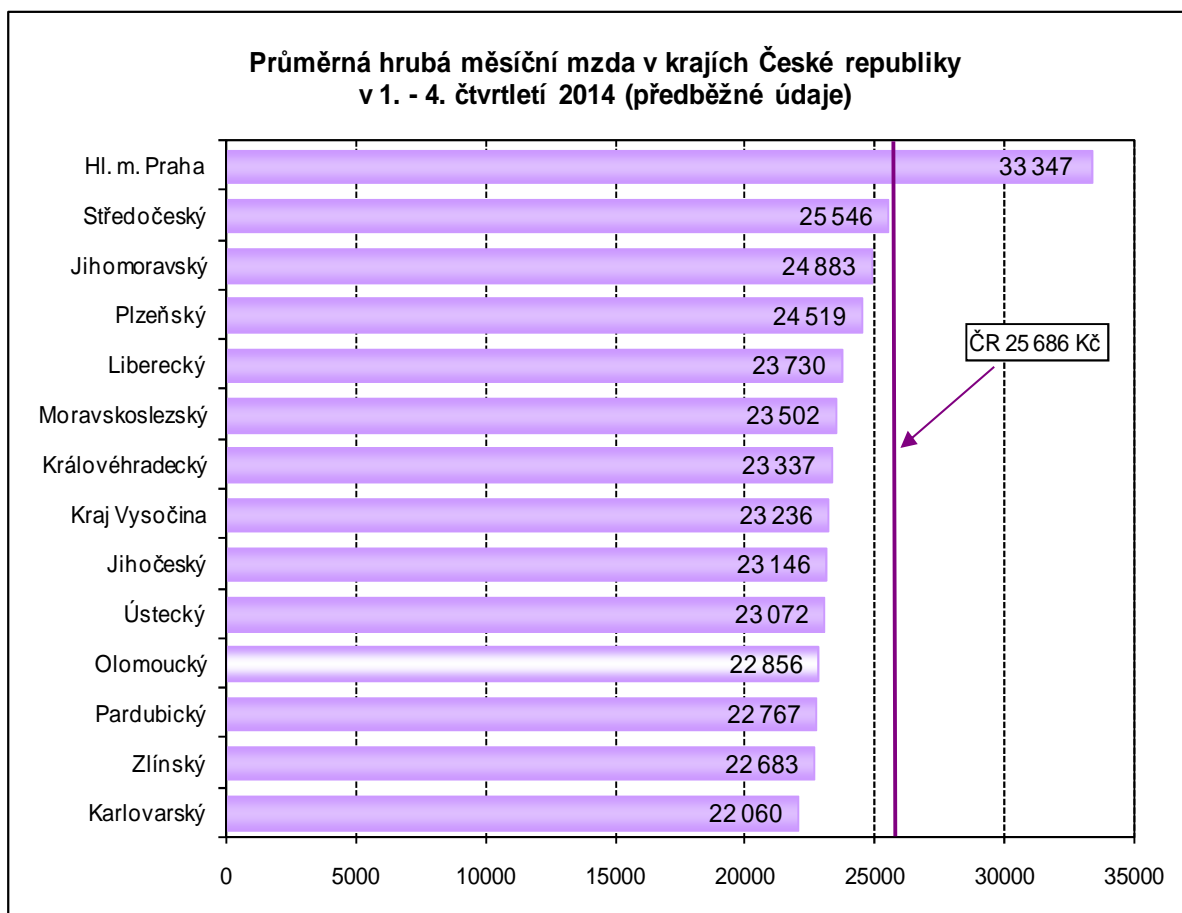
Z hlediska odvětvové struktury tvořil podíl primárního sektoru na hrubé přidané hodnotě v roce 2013 v kraji 4,0 % (v ČR 2,6 %), podíl průmyslových odvětví 33,8 % (v ČR 31,1 %), stavebnictví 5,7 % (v ČR 5,6 %) a terciární sektor se podílel 56,5 % (v ČR 60,7 %).

1.2.2 Mzdy

Mzdy v Olomouckém kraji patří dlouhodobě k nejnižším v České republice. Průměrná mzda zjišťována prostřednictvím podnikového výkaznictví ČSÚ sice vykazuje meziroční nárůst, její výše však nadále nedosahuje republikového průměru (25 686 Kč). Podle předběžných výsledků činila v roce 2014 průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance v podnicích kraje 22 856 Kč (v přepočtu na plně zaměstnané).

V mezikrajském srovnání se jednalo o čtvrtý nejnižší výsledek v zemi (po Karlovarském, Zlínském a Pardubickém kraji).

Graf č. 7:

Zdroj: ČSÚ

Vedle uvedené podnikové statistiky jsou k dispozici i výsledky strukturálních statistik Ministerstva práce a sociálních věcí, kde jsou přímo sledovány mzdy jednotlivých zaměstnanců. Průměrná mzda v Olomouckém kraji zjištěná u tohoto šetření je vyšší (24 175 Kč), neboť ve strukturální statistice nejsou zahrnuty podniky do 10 zaměstnanců, ve kterých jsou průměrné mzdy obecně nižší. K věrohodnějšímu posouzení mzdové úrovně u této strukturální statistiky slouží medián neboli střední hodnota. V roce 2014 činil medián hrubé měsíční mzdy zaměstnanců v kraji 21 919 Kč, což značí, že zatímco polovina zaměstnanců pobírala mzdu nižší, druhá polovina měla v porovnání s výše uvedenou střední hodnotou mzdu vyšší. V případě mužů dosáhl mzdový medián hladiny 23 374 Kč, v případě žen 19 615 Kč. Muži v Olomouckém kraji tak měli vyšší medián mezd než muži v kraji Karlovarském, Pardubickém a Jihočeském, medián mezd žen v Olomouckém kraji převyšoval střední hodnotu mezd žen v kraji Pardubickém, Jihočeském, Ústeckém, Zlínském, Karlovarském a v Kraji Vysočina.

1.2.3 Ekonomické subjekty

V Registru ekonomických subjektů bylo na konci roku 2014 evidováno 138 347 subjektů se sídlem v Olomouckém kraji. Na 100 obyvatel kraje tak připadalo 22 ekonomických subjektů, nejvíce v okrese Jeseník (25), naopak nejméně v okrese Šumperk (20). Průměrná hodnota tohoto ukazatele za Českou republiku činila 26 subjektů na 100 obyvatel.

Počet subjektů, které podle statistického zjišťování nebo administrativních zdrojů vykazují ekonomickou aktivitu, byl nižší. K 31. 12. 2014 se jednalo o 70 866 subjektů (51 % z celkového počtu). Z těchto jednotek bylo 78 % osobami fyzickými a 22 % osobami právními. Více než 18 % nevedlo počty zaměstnanců. 62 % subjektů pracovalo samostatně, 14 % subjektů uvádělo do 5 zaměstnanců, další 4 % zaměstnávalo 6 až 24 zaměstnanců, necelá 2 % evidovala 25 až 249 zaměstnanců. Více než 250 zaměstnanců mělo v kraji 89 podniků, přičemž u 13 z nich pracovalo více než 1 000 osob.

Tabulka č. 7: Počet subjektů se zjištěnou aktivitou zapsaných v RES podle kategorie počtu zaměstnanců k 31. 12. 2014

		Olomoucký kraj	Jeseník	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šumperk
	CELKEM	70 866	4 857	28 603	12 264	13 212	11 930
000	Neuvedeno	13 096	948	5 134	2 469	2 333	2 212
110	Bez zaměstnanců	43 599	3 045	17 510	7 436	8 254	7 354
120	1 - 5 zaměstnanců	9 715	578	4 130	1 595	1 804	1 608
130	6 - 9 zaměstnanců	1 469	84	646	244	260	235
210	10 - 19 zaměstnanců	1 340	93	537	235	234	241
220	20 - 24 zaměstnanci	332	25	126	70	64	47
230	25 - 49 zaměstnanců	625	46	237	100	126	116
240	50 - 99 zaměstnanců	379	26	147	65	74	67
310	100 - 199 zaměstnanců	195	7	80	34	41	33
320	200 - 249 zaměstnanců	27	1	12	4	8	2
330	250 - 499 zaměstnanců	57	4	27	9	9	8
340	500 - 999 zaměstnanců	19	-	8	2	3	6
410	1 000 - 1 499 zaměstnanců	7	-	6	-	1	-
420	1 500 - 1 999 zaměstnanců	1	-	-	-	-	1
430	2 000 - 2 499 zaměstnanců	3	-	1	1	1	-
440	2 500 - 2 999 zaměstnanců	-	-	-	-	-	-
450	3 000 - 3 999 zaměstnanců	-	-	-	-	-	-
460	4 000 - 4 999 zaměstnanců	2	-	2	-	-	-
470	5 000 - 9 999 zaměstnanců	-	-	-	-	-	-
510	10 000 a více zam.	-	-	-	-	-	-

Zdroj: ČSÚ

1.3 Spolupráce se sociálními partnery

Olomoucký kraj spolupracuje v oblasti vzdělávání, resp. školství na jednotlivých úrovních s mnoha partnery a institucemi. Především se jedná o města a obce, které jsou zřizovateli rozsáhlé sítě mateřských a základních škol, profesní svazy, Sektorové dohody, Hospodářskou komoru, Agrární komoru a další sdružení zaměstnavatelů a zaměstnanců, které mají své významné zastoupení v Radě hospodářské a sociální dohody. Olomoucký kraj také úzce spolupracuje se Spolkem středního školství Olomouckého kraje, se Sdružením soukromých škol Čech, Moravy a Slezska a s dalšími asociacemi škol.

Vzhledem k tomu, že jednou ze základních priorit Olomouckého kraje je rozvoj lidských zdrojů, realizuje Olomoucký kraj projekt Rozvoj regionálního partnerství v programovém období EU 2014-20 - I. Je to neinvestiční projekt Olomouckého kraje zaměřený na posílení partnerství všech typů subjektů na území kraje v oblasti čerpání finančních prostředků v programovém období EU 2014-2020, na realizaci aktivit spojených s Regionální stálou konferencí pro území Olomouckého kraje a jejími pracovními skupinami a na zajištění chodu sekretariátu Regionální stálé konference pro území Olomouckého kraje.

Hlavním cílem projektu bude podpora a rozvoj regionálního partnerství všech subjektů v území Olomouckého kraje v programovém období EU 2014-2020 v kontextu činnosti Regionální stálé konference pro území Olomouckého kraje.

Projekt navazuje na aktivity již realizovaných projektů partnerské spolupráce a podpory absorpční kapacity v Olomouckém kraji, a to v programovém období EU 2004-2006 (projekty Partnerství pro rozvoj Olomouckého kraje realizované ve Společném regionálním operačním programu) a v programovém období EU 2007-2013 (projekty Podpora rozvoje Olomouckého kraje realizované v Regionálním operačním programu Střední Morava).

2. Zhodnocení uplatňování oblastí intervence a rozvojové priority v oblasti vzdělávání

V následující kapitole jsou zhodnocena uplatnění oblastí intervence nastavených v metodice „Postupy KAP“. Za každou jednotlivou oblast intervence je zde uvedena její charakteristika, jsou analyzovány důležité strategické dokumenty a zdroje, které reprezentují cíle a priority kraje v oblasti vzdělávání. Analýzou dokumentů jsou identifikovány základní problémy, odhaleny jejich příčiny a stanoveny žádoucí změny – cíle.

2.1 Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

V době, kdy průměrně jedna třetina absolventů škol nenachází uplatnění v oboru, který vystudovali, je rozvoj soft skills základním předpokladem pro získání prvního zaměstnání, pro větší flexibilitu na pracovním trhu a pro řízení vlastní kariéry. S kreativitou, která představuje proces vytváření něčeho nového, je spojena také kompetence podnikavosti a iniciativy, která v sobě nese potřebu zavádět něco nového, dosahovat cílů a chopit se příležitostí, tj. být iniciativní. Výchozí k podnikavosti (dále V_{KP}) jsou všechny výukové metody směřující k posílení podnikatelských přístupů a postupů, znalostí a dovedností. Podnikavý učitel je takový, který ve své výuce zdůrazňuje ekonomické aspekty probírané látky. Zásadním problémem je neexistence národní strategie v oblasti výchovy k podnikavosti a nedostatečné ukotvení tématu v rámci rámcových vzdělávacích programů.

2.1.1 Analýza strategických dokumentů

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na 2016-2020 je základní strategický dokument Olomouckého kraje stanovující základní směry rozvoje v oblasti vzdělávání. **Problematika podnikavosti a kreativity není v rámci DZ OK samostatně akcentována.** V rámci jednotlivých oblastí vzdělávání jsou však definovány střednědobé návrhy a záměry kraje mj. v oblasti podpory kompetencí potřebných pro rozvoj vzdělávání k podnikavosti a kreativitě. V oblasti středního vzdělávání jde o rozvíjení spolupráce se zaměstnavateli umožňující odbornou praxi žákům středních škol, či podpora rozvoje tzv. klíčových kompetencí žáků – čtenářská, matematická, finanční, digitální gramotnost; podnikavost aj. prostřednictvím evropských dotačních programů. V oblasti podpory dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků jsou střednědobé záměry zaměřeny na posílení jazykově-metodické cizojazyčné vzdělávání a na zvýšení odborných (včetně ICT, finanční gramotnosti) a manažerských dovedností. V oblasti volnočasového vzdělávání je pak jednou z priorit podpora síťování škol a zaměstnavatelů a rozvoj středisek technické zájmové činnosti, zejména na školách.

Nejvýrazněji je potom oblast podpory podnikavosti akcentována v prioritách v oblasti partnerství škol a školských zařízení. Obzvláště pro partnerství mezi základními a středními školami, středními a vysokými školami a případně i trojstranná partnerství. Cílem je nejen přenos know-how, tematická setkávání, moderní formy komunikace (digitální přenos informací), vzájemné učení, ale především využití potenciálu pro rozvoj klíčových kompetencí v oblasti cizích jazyků, informatiky, přírodovědných předmětů a **podnikání**.

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje na období 2015–2020 (PRÚOK) je základním střednědobým koncepčním dokumentem kraje. Jedním z jeho hlavních úkolů je zformulovat rozvojové priority a cíle a oblasti podpory kraje na období pěti let (resp. na 12 let v případě vize a dlouhodobých priorit a cílů) tak, aby co nejúčinněji přispívaly k vyváženému a udržitelnému rozvoji územního obvodu kraje. Důležité je zachycení a využití vazeb na národní koncepcce a na kohezní politiku Evropské unie. PRUOK neobsahuje samostatnou kapitolu věnující se problematice kreativity, podnikavosti a iniciativy ve výuce, nicméně toto téma rozvíjí v obecné rovině v rámci střednědobé priority s vazbou na dlouhodobou prioritu **A.1 Rozvoj lidských zdrojů**. Důraz je kladen na zajištění moderního vybavení škol a školských zařízení, zejména ve vazbě na zvyšování kvality výuky přírodovědných a technických oborů. Dominantními tématy jsou zvyšování kvalifikace pedagogických pracovníků, získávání mezinárodních zkušeností a kontaktů u žáků i pedagogů, rozšiřování nabídky mimoškolních aktivit. V rámci priority **A.2 Podpora zaměstnanosti**, jsou prohloubeny aspekty vzdělávací soustavy s přímou vazbou na trh práce. Jedná se zejména o posílení vztahů mezi vzdělávacími zařízeními a soukromým sektorem tak, aby došlo k přizpůsobení oborové struktury škol potřebám trhu práce.

Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014–2020 řeší vznik, funkci a činnost jednotlivých článků navrhovaného systému podpory rozvoje nadání a péče o nadané (v oblasti kognitivního nadání) od předškolního věku až po oblast celoživotního vzdělávání. Hlavním cílem je podpora maximálního rozvoje a plného využití potenciálu všech dětí, žáků a studentů. Jako strategický dokument se koncepce věnuje zejména stanovení priorit, klíčových opatření a hlavním směrům úkolů. Oblasti nadání a nadaných se přímo týká opatřeními: podporovat nabídku akcí, které podněcují využívání kreativního a inovativního potenciálu dětí a mládeže.

Hlavním cílem **Strategie ITI Olomoucké aglomerace** je navrhnout účinná opatření k eliminaci problémových oblastí identifikovaných v území. Jako taková se však nevěnuje samostatně problematice výuky k podnikavosti, nicméně vymezuje problematiku oblastí a aktivity, které přispívají k rozvoji podnikavosti a iniciativy žáků. Mezi aktivity, které reflektují podnikavost, patří **Zvýšení atraktivity technických a přírodovědných oborů a rozvoj soft skills za účelem zvýšení kvality podnikatelských kompetencí absolventů** a tím i zvýšení uplatnitelnosti žáků a

studentů na trhu práce. Úkolem těchto integrovaných aktivit by mělo být zlepšení odborných a podnikatelských kompetencí absolventů, a tím zvýšit jejich uplatnitelnost na trhu práce. Podpora se bude také soustředit na rozvoj polytechnického vzdělávání, aktivity rozvíjející podnikavost a kompetence k podnikání na všech stupních škol v neposlední řadě bude podpořeno související zájmové a neformální vzdělávání. Kompetence a nadání v oblastech podporujících kreativitu a podnikavost žáků i studentů budou cíleně rozvíjeny ve spolupráci škol, školských zařízení, výzkumných institucí a zaměstnavatelů již od mateřských škol.

Regionální inovační strategie a inovační potenciál Olomouckého kraje představuje efektivní nástroj k budování inovační infrastruktury potřebné pro tvorbu inovací. Je souborem opatření k řešení problémů a potřeb podnikatelské a vědeckovýzkumné sféry v regionu. Pro oblast podnikavosti je pak zásadní **Klíčová oblast změn A: Lépe dostupná a kvalifikovaná pracovní síla pro inovace, Strategický cíl A. 1 Zvýšit počet kvalitních absolventů technických a přírodovědných oborů**, v rámci kterého dojde k úpravě nabídky technicky zaměřených škol. Školy budou úzce spolupracovat s firmami. Díky popularizaci technického vzdělávání se bude na technické školy hlásit více kvalitnějších studentů. U studentů bude podporovaný podnikatelský způsob myšlení. Výsledkem bude dostatečné množství kvalitních absolventů technicky zaměřených středních škol – zaměstnanců pro inovativní firmy. **Specifický cíl A. 1.4 Zvýšit množství absolventů zahajující podnikání a zvýšit zájem o podnikání** pak definuje tyto typové aktivity: podnikaví studenti, studentské soutěže s výchovou k podnikavosti pro žáky ZŠ.

2.1.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů

Z průzkumu mezi školami v Olomouckém kraji vyšlo najevo, že největší překážkou pro rozvoj kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativě, na niž školy naráží, je nedostatek finančních prostředků pro realizaci vzdělávání mimo výuku. Jednou z možností, jak zlepšit tento stav, je vyšší míra podpory této priority na úrovni zřizovatele většiny středních škol, tj. Olomouckého kraje. Pomocí cíleného veřejného financování lze např. povzbuzovat zavádění pilotních projektů ve školách, za účelem otestování různých způsobů podnikatelského vzdělávání. Pro zajištění finanční stability je potřebné, aby se krátkodobé projekty staly součástí ucelené strategie.

Cílem je vytvoření uceleného programu koncepce na podporu podnikavosti a kreativity na školách v kraji, včetně akčního plánu, který zahrnuje pilotní projekty za účelem ověření nových způsobů vzdělávání k podnikavosti a následné rozšíření výsledných osvědčených postupů a podpora zavedení otestovaných metod do škol.

Nezájem o ekonomické aktivity a podnikání obecně vyplývá ze dvou příčin. Tou první je nízká metodická podpora pedagogů, kteří nemají dostatečné zkušenosti s výukou podnikavosti a kreativity. Druhá příčina spočívá v tom, že role podnikatelů

ve společnosti je vnímána spíše negativně a proto mladí lidé v rámci pracovní kariéry o podnikání neuvažují. V průběhu vzdělávacího procesu je vhodné vytvářet u dětí povědomí o pozitivní roli podniků a podnikatelů ve společnosti a ekonomice. Díky většímu důrazu na koncept "odpovědného podnikání" se kariéra v podnikání stane lákavější možností. Lze navázat spolupráci s úspěšnými mladými podnikateli za účelem zlepšení jejich image coby vzorů pro mládež. **Cílem by mělo být aktivní zapojení žáků do činností a aktivit podporujících rozvoj kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě, a to jak ve formálním, tak neformálním vzdělávání,** podporovat pravidelné setkávání s úspěšnými podnikateli z regionu, organizovat debaty a exkurze k dané problematice s žáky, pedagogy a odborníky z praxe a nalákat žáky do projektů fiktivních firem, kde by si vyzkoušeli podnikatelské dovednosti. Aby pedagogové mohli tento druh výuky rozvíjet na určité úrovni, potřebují specifické vybavení školy, jako je ICT technika, kancelářská technika, software, ale také prostředky na vybavení firmy a výjezdy studentů na veletrhy a semináře.

V Olomouckém kraji se jeví malé zkušenosti a neznalost pedagogů s problematikou rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě. Příčinou je malá spolupráce škol a zaměstnavatelů, malá spolupráce s odborníky z praxe, neexistuje ucelený systém vzdělávání k podnikavosti, nejsou k dispozici semináře, workshopy ani další způsoby zvyšování kvalifikace učitelů v podnikatelských znalostech a schopnostech. Žáci ani pedagogové nevnímají problémy svého okolí. K lepšímu rozvoji kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě by pomohlo pořádání workshopů, kulatých stolů se zapojením odborníků z praxe. Stáže pedagogů ve firmách. Spolupráce a zapojení podnikatelů a odborníků z praxe ve výuce i v mimoškolní činnosti včetně podpory školních projektů a školních firem.

Přijetí inovačních metod při školení učitelů v podnikání. Metody mohou obsahovat případové studie a další interaktivní metody, například zapojení učitelů do konkrétní činnosti na skutečných podnikových projektech, případně vlastní provoz malé firmy. Díky praktickým zkušenostem budou učitelé tyto metody účinněji využívat při práci se studenty. Zajímavou zkušeností může také být mobilita pedagogů v rámci EU. Jde o vhodný způsob výměny zkušeností nejen mezi školami navzájem, ale také mezi pedagogy a světem obchodu. Je třeba vyvinout programy, které pedagogům umožní trávit čas v dalších institucích a/nebo v soukromém sektoru a pomohou jim skutečně se angažovat, učit a rozvíjet.

Cílem by měli být informovaní pedagogičtí pracovníci využívající nejnovější poznatky z oblasti podnikavosti ve výuce, kteří mají dostatečnou nabídku metodických materiálů a kurzů pro pedagogy na témata rozvoje podnikavosti, a mají možnost spolupracovat s podnikateli v regionu v reálném prostředí (např. prostředím job shadowingu, odborných seminářů s lidmi z praxe, apod.).

V Olomouckém kraji není příliš příznivé podnikatelské klima pro rozvoj kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě. Příčinou je málo kontaktů s podnikateli

z regionu, málo příležitostí k setkávání a výměně zkušeností pedagogů a podnikatelů. Školy nemají zmapované podnikatelské prostředí regionu a tím ani možnosti spolupráce. Ke zlepšení této situace by pomohly pravidelné kontakty a setkávání pedagogů (případně i žáků) s podnikateli regionu. Vytvořit přehled stávajících a potenciálních partnerů, podnikatelů v regionu a vytvořit předpoklady pro zapojení škol do podnikatelských aktivit a start-upů v regionu. Častěji organizovat debaty a exkurze k dané problematice.

Východiskem pro větší propojenost podnikatelské a vzdělávací sféry by mohlo být také zapojení studentů do podnikatelského světa prostřednictvím bezplatné pomoci při organizaci akcí podnikatele nebo jiné výpomoci na úrovni schopnosti studentů a také zviditelnění podnikatele na půdě školy a v rámci akcí pořádaných školou.

Cílem by pak měla být analýza stávajících a potenciálních partnerů, podnikatelů v regionu, kteří jsou motivovaní a ochotně se zapojí do činnosti školy prostřednictvím praxí, přednášek, spolupráce na úrovni fiktivních a studentských firem, pravidelný vliv podnikatelské obce na školské zařízení. Mělo by tak dojít k propojení podnikatelského a vzdělávacího sektoru, který by reagoval na vzájemné aktuální potřeby a možnosti pro spolupráci.

2.2 Podpora polytechnického vzdělávání

Polytechnické vzdělávání je definováno jako vzdělávání poskytující vědomosti o vědeckých principech a odvětvích výroby, znalosti z technických a jiných oborů a všeobecně technické dovednosti. Přispívá nejen k rozšiřování poznatků, ale především k vytváření pracovních dovedností a návyků, které jsou využívány v běžném a později i pracovním životě. To je vázáno na technické myšlení jako souhrn vědomostí, dovedností a zkušeností ve členění na praktické, vizuální, intuitivní a koncepční myšlení.

Cílem polytechnické výchovy/vzdělávání je rozvíjet znalosti o technickém prostředí a pomáhat vytvářet a fixovat správné pracovní postupy a návyky, rozvoj spolupráce, vzájemnou komunikaci a volní vlastnosti a podporovat touhu tvořit a práci zdárně dokončit. Polytechnické vzdělávání má posilovat zájem nejen o technické obory (přírodovědné, environmentální).

Polytechnické vzdělávání směřuje k utváření a rozvoji klíčových kompetencí žáků tím, že vede žáky k (RVP ZV):

- pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí, k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě

- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a k vynakládání úsilí na dosažení kvalitního výsledku
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k novému postoji a hodnotám ve vztahu k práci člověka, technice a životnímu prostředí
- chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebeaktualizaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce a osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro možnost uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci

Složky výchovy se orientují na intelektuální, estetickou, pracovní, etickou a tělesnou stránku člověka. Jednotlivé složky výchovy se navzájem prolínají a doplňují. Polytechnická výchova v sobě zahrnuje pracovní a estetickou výchovu se zaměřením na rukodělnou zručnost, poznávání drobného technického materiálu a estetické vnímání výsledků rukodělné činnosti. Při polytechnických činnostech se u žáků rozvíjí smyslové vnímání jednotlivých materiálů, praktická zručnost a inteligence. Polytechnická výchova podporuje kladný vztah žáků k rukodělné činnosti.

S polytechnickou výchovou se děti setkají v předškolních zařízeních, později na základních, školách a během volnočasových aktivit. Za specializovanou polytechnickou výchovu můžeme považovat i vzdělávání na odborných středních a vysokých školách.

Rukodělná zručnost byla dříve hlavní součástí běžného života. Řemesla a rukodělné dovednosti se předávaly z rodičů na děti. Děti mohly pozorovat rodiče při práci a tím se od nich učily. Práce pro ně byla přirozenou součástí jejich života, protože již od útlého věku musely pomáhat v hospodářství a v domácnosti. Tato zkušenost dnešním dětem velmi chybí. Moderní povolání jsou pro jejich způsob chápání velmi abstraktní, rodiče pracují mimo domov, práce se vykonává na počítači a děti tak vlastně často ani nevědí, co jejich rodiče dělají, co umí a co by se od nich mohly naučit. S touto abstraktností povolání a práce přichází i neúcta k práci a konzumní přístup k věcem. Není za nimi něčí dovednost, ale jsou to pouze věci „bez příběhu“, bez konkrétní představy o tom, jak vznikly a co jejich výrobce musel umět a jaké musel vynaložit úsilí. Přírodní materiály jsou dnes nahrazeny technicky vyráběnými materiály a rukodělná činnost strojovou výrobou. V polytechnické výchově tento fakt není nijak zavrhován, ani není považován za špatný. Nejde o návrat k „mrtvým řemeslům“. Naopak, jedná se o snahu moderní činnosti a technologie dětem vysvětlit a přiblížit. Využívají se k tomu původní výrobní technologie a děti se učí poznávat výchozí technické materiály, s kterými se setkávají ve svém okolí. Polytechnické činnosti umožňují dětem vlastnoručně se podílet na

výrobě. Pozorovat při práci někoho, kdo tuto činnost ovládá, je i pro dnešní děti ideální metodou, jak mohou leccos odkoukat a přiučit se. Díky tomu pak snáze pochopí, jak fungují složitější technologie a stroje a že se vlastně vyvinuly z těch jednoduchých. To jsou také hlavní cíle polytechnické výchovy – přiblížit dětem jednotlivá řemesla, naučit je jejich základům a zprostředkovat jim radost z dobře vykonané práce.

2.2.1 Analýza strategických dokumentů

Následující kapitola vychází ze strategických dokumentů kraje i dokumentů na národní úrovni. Jsou to především **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje 2016–2020 a ČR 2014–2020**. Dále jsou to Regionální rešerše OLOMOUCKÝ KRAJ, Analýza věcných priorit a potřeb oblastí v působnosti MPO v programovacím období 2014+, Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, Národní RIS3 strategie a další strategické dokumenty.

Úkolem systému počátečního vzdělávání je vybavit děti, žáky a studenty kompetencemi, které jsou důležité pro jejich život i profesní uplatnění. Profesní uplatnitelnost absolventů je pak výsledkem množství, kvality a aktuálnosti znalostí, odborných, obecných a měkkých dovedností, které si v průběhu vzdělávacího procesu osvojili. Řešení nedostatků vzniklých v rámci počátečního vzdělávání a otázku důsledků morálního zastarávání znalostí a dovedností jedince zabezpečuje další vzdělávání.

Důvodů dnešní neutěšené situace je celá řada. Jedním z nich je samozřejmě demografický vývoj (pokles dětí je citelný ve všech oborech), ale i velmi pestrá nabídka oborů vedoucí k odklonu od tradičních technických oborů či řemesel. Proč ale mezi žáky základních škol i mladými lidmi nejsou technické či přírodovědné obory v takové oblibě jako humanitní obory? Mimo jiné jde o malý vztah k těmto polytechnickým oborům – technice, zemědělství a zručnosti obecně – budovaný od útlého dětství (a to jak v rodině, tak v MŠ/ZŠ) a s tím související malá podpora získávání kompetencí vedoucích k podnikavosti a kreativitě (SŠ/ZŠ/MŠ), klesající matematická gramotnost dětí (strach z matematiky – její odmítání – na vyšším stupni pak není možné bez těchto znalostí studovat řadu technicky zaměřených oborů, obdobně je to s fyzikou i chemií). Nedostatečná je i možnost osvojit si technické dovednosti a získat manuální zručnost. Bohužel v minulých letech se v řadě ZŠ a SŠ pozvolna rušily dílny a další prostory pro praktickou výchovu. Tím docházelo k dalšímu úbytku příležitostí pro děti, aby se zdokonalily v manuálních činnostech. Přitom v dnešní situaci je nutné začínat s polytechnickou výchovou, a znovuzaváděním dílen či sdílených pracovišť pro polytechnickou výchovu. Ta se pak stává zajímavou – prostřednictvím speciálních polytechnických stavebnic, již pro děti v MŠ, které tak získávají praktické dovednosti v útlém věku. Velkou roli by tak při podpoře tohoto vzdělávání mohli mít kariérové poradci. V této oblasti by měla vzniknout metodika a ucelená dlouhodobá koncepce práce s kariérovými poradci na školách a systém jejich podpory i dalšího vzdělávání. Díky nepřilíš dobrému obrazu

řady učebních či polytechnicky zaměřených oborů ve vnímání veřejnosti, je třeba vytvořit systematickou dlouhodobou PR a marketingovou podporu oblasti polytechnického a přírodovědného vzdělávání.

Současně pak v OK existuje **velká disproporce mezi strukturou hospodářství a požadavky zaměstnavatelů a obory, o které je mezi studenty středních i vysokých škol zájem**. Trh práce v regionu je tak schopen absorbovat daleko vyšší počty odborníků (absolventů odborných škol, středních škol i vysokých technicky zaměřených škol), než kolik jich reálně na trh práce přichází. Tento fakt ještě umocňuje skutečnost, že mnozí nadaní absolventi pocházející z Olomouckého kraje odcházejí po skončení studia mimo region.

Nízký počet absolventů technických oborů vede k chronickému nedostatku kvalifikovaných pracovních sil v řadě oborů. Současně probíhající odchod zkušených odborníků do důchodu tento neutěšený stav ještě prohlubuje. Přitom výše zmíněná stěžejní odvětví tvoří významné sektory regionálního hospodářství. Odchod těchto zaměstnavatelů jinam za kvalifikovanou pracovní silou by měl neblahý dopad na HDP celého kraje.

Svou roli ale hrají i oproti celorepublikovému průměru menší mzdy v některých typech profesí, které tak nejsou pro budoucí absolventy příliš atraktivní. A to současně s již zmíněnou malou marketingovou a PR podporou polytechnického vzdělávání pak souvisí se stereotypy ve vnímání některých oborů a celých odvětvích u mladých lidí i jejich rodičů. Ve srovnání s velkými centry, jako je Praha či Brno, pak v Olomouckém kraji v některých oborech funguje jen omezená nabídka atraktivních pracovních příležitostí, což také vede k odlivu nejlepších potencionálních zaměstnanců mimo region.

I přes povinnou výuku cizích jazyků, která začíná již na základní škole, jsou jazykové kompetence českých žáků a studentů v angličtině nebo jiných cizích jazycích nedostatečné, zejména pak u absolventů technických a některých přírodovědných oborů. Výuka je často zaměřována zejména na zvládnutí gramatiky, přičemž **konverzace v cizím jazyce je na nedostatečné úrovni**. Žáci a studenti zároveň necítí potřebu zvládnutí cizího jazyka na vysoké úrovni, neboť ani na vysokých školách není ve většině případů práce s cizojazyčnou literaturou nutná k získání požadovaného vzdělání, stejně tak jako neprobíhá povinná výuka v cizím jazyce (to je dáno zejména legislativním omezením výuky v cizím jazyce, dále také nedostatečným počtem vyučujících schopných tuto výuku zajistit a neexistencí povinné výuky anglického jazyka, čímž by docházelo ke zhoršování pozice studentů s preferencí jiných jazyků).

2.2.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů

Rozvoj v oblasti dalšího polytechnického a přírodovědeckého vzdělávání a sladování s potřebami trhu práce tak představuje pro Olomoucký kraj velké

téma. Důležitý bude vznik dlouhodobě udržitelného propojeného systému podpory, propagace a na druhé straně i regulace konkrétních oblastí vzdělávání, který umožní realizaci zájmů a potřeb mladých lidí a současně pomůže zaměstnavatelům získávat motivované, kvalifikované lidi.

Cílem je tak na jedné straně podpořit žáky ZŠ a průmyslových i odborných SŠ (včetně studentů se specifickými potřebami a studentů ze znevýhodněných skupin) tak, aby se snáze **uplatnili na trhu práce. A přitom byli motivovaní takovou prací dělat a rozuměli jí. Což vyžaduje komplexní systém práce s dětmi i jejich rodiči prostřednictvím dostupných metod a forem spolupráce i otevřenou koncepční spolupráci mezi sociálními partnery a aktéry trhu práce.**

Díky průběžným hodnocením a analýzám bude možné také zjistit a využít i vliv kariérového a dalšího poradenství na zvyšování kompetencí studentů pro uplatňování v praxi. A také na odstraňování případných bariér. **Podstatné je propojení na aktuální data z trhu práce, průběžná komunikace se zaměstnavateli a možnost odrazu aktuálních trendů i ve vzdělávacích programech,** byť samozřejmě „odezva“ aktuálního trendu ve vzdělávacím systému má svou dynamiku a časové horizonty. Důležité tak bude umožnit také pedagogickým pracovníkům a dalším relevantním pracovníkům škol a školských zařízení **zvyšovat jejich kompetence i povědomí o trhu práce** – školení, kurzy, zvyšování dovedností, zkušenosti ze zahraničí atd.

V rámci blížící se digitální revoluce bude také podstatné **usnadnění přístupu a vzdělávání v oblasti digitálních kompetencí** (zvláště u osob znevýhodněných socioekonomickými podmínkami atd.) – speciální kurzy v nábídku těchto dovedností. Doplnění digitálních kompetencí požadovaných zaměstnavateli – zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce.

Podstatný bude i **rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání,** která budou odrážet hlavně rychlý vývoj na poli ekonomických, technologických i průmyslově strukturálních změn – umožní doplňovat znalosti a dovednosti absolventů všech stupňů vzdělání.

Nezbytná pak bude participace a spolupráce všech zainteresovaných institucí. Dané změny s sebou totiž mohou nést i nepopulární opatření jako například: tlak na změnu legislativy, řízení skladby oborů na školách, omezení podpory oborů s nízkou mírou uplatnění absolventů, zvýšení náročnosti studia na žáky, zavedení povinných dlouhodobějších praxí atd.

Analýzou strategických dokumentů byly stanoveny hlavní rozvojové cíle v oblasti polytechnického vzdělávání takto:

- zavedení systému předvídání kvalifikačních potřeb (ÚP-zaměstnavatelé-školy-stát)

- podpora kreditního systému (ECVET)
- rozvoj matematické a finanční gramotnosti žáků i dospělých
- podpora individuální práce se žáky s technickým a přírodovědným nadáním
- podpora žákovských soutěží s technickým a přírodovědným zaměřením
- další vzdělávání učitelů technických i všeobecně vzdělávacích předmětů rozvíjejících polytechnické vzdělávání
- rozvíjení mezipředmětových vazeb polytechnických předmětů s matematikou
- podpora spolupráce ZŠ se SOŠ a SŠ s VŠ v oblasti polytechnického vzdělávání
- propagace výuky technických a přírodovědných předmětů metodou CLIL
- podpora organizací a institucí provádějících mimoškolní polytechnické vzdělávání
- podpora přírodovědného vzdělávání – rozvoj matematiky, fyziky a dalších přírodovědných oborů s motivací žáků ke studiu technických oborů SŠ a VŠ
- podpora rozvoje technických oborů na úrovni SŠ – zlepšit a modernizovat vybavení škol, podpora partnerství mezi školami a firmami, podpora tvorby oborových metodik a učebních dokumentů
- podpora rozvoje technických oborů na úrovni SOU, OU a U - zlepšit a modernizovat vybavení škol, podpora vytváření mechanismů praktického vzdělávání mezi školami a firmami, podpora tvorby oborových metodik a učebních dokumentů, podpora uplatnitelnosti žáků na trhu práce
- rozvíjet pozitivní přístup k práci, k hodnotám lidské práce a k zodpovědnosti soustavně pracovat
- podporovat firemní specializační studia (tvorba vzdělávacích programů pro klíčové technické pracovníky na základě konkrétních potřeb jednotlivých firem)
- podporovat rozvoj kariérového poradenství na úrovni škol a ÚP
- popularizace polytechnického vzdělávání a technických oborů (medializace, odborné weby...)
- rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání, propojení ŠVP na NSK (propojení počátečního a dalšího vzdělávání)
- zvyšování jazykových kompetencí žáků a studentů v angličtině nebo jiných cizích jazycích, zejména pak u absolventů technických a některých přírodovědných oborů
- podporovat rozvoj podnikavosti žáků a studentů.

2.3 Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů

Sledovaná oblast intervence Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů je zaměřená na odborné vzdělávání, které je úzce propojeno se světem práce. Odborné vzdělávání je nemyslitelné bez aktivního kontaktu školské a zaměstnavatelské sféry. Vzájemná dobře fungující spolupráce s poměrně dlouhou tradicí však byla v 90. letech 20. století přerušena a došlo k odtržení praktického vyučování od skutečných potřeb zaměstnavatelů. Spolupráce zaměstnavatelů se

školy je stěžejní především z hlediska získávání odborných dovedností v souladu s aktuálními potřebami trhu práce, novými trendy a celkově poměrně dynamickým vývojem v některých odvětvích. Zásadní je také např. z hlediska budování správných pracovních návyků, flexibility, schopnosti týmové práce, přijímání kritiky nebo znalosti firemních procesů, tedy rozvíjení dovedností, po nichž zaměstnavatelé volají a které u absolventů nezřídka postrádají. Takovéto dovednosti usnadňují absolventům přechod do praxe a následně umožní jejich lepší uplatnění.

Zodpovědnost za přípravu žáků, a to i za přípravu poskytovanou na pracovištích zaměstnavatelů, je sice formálně na školách, ale prakticky může a měla by být sdílená. Samotná spolupráce škol a zaměstnavatelů však postrádá legislativní ukotvení a je tedy založena především na dobrovolnosti a iniciativě jedné, či v ideálním případě obou stran. I z tohoto důvodu má spolupráce škol a zaměstnavatelů mnoho různých forem a podob. Co však zaměstnavatele spojuje a zároveň motivuje ke spolupráci se školami, je zájem o kvalitního absolventa, připraveného v souladu s jejich (dilem specifickými) potřebami. Existují ovšem výrazné odlišnosti v možnostech a způsobech spolupráce. A to nejen vzhledem k velkému množství existujících oborů na úrovni středního vzdělávání, ale i uvnitř jednoho konkrétního oboru vzdělání. Odlišnosti jsou patrné také napříč celým krajem a rovněž v závislosti na velikosti, přístupu a možnostech konkrétní firmy.

Důležité však je, že mnoha zaměstnavatelům není vývoj v oblasti odborného školství lhostejný a projevují v posledních letech vyšší ochotu se do jeho zlepšení do určité míry zapojit. Podniky i školy se přitom musí vypořádat s několika fakty: na střední školy přicházejí populačně slabé ročníky, mezi žáky i jejich rodiči klesá zájem o studium odborných škol a zejména o programy s výučním listem a stoupá zájem absolventů pokračovat po maturitě v terciárním vzdělávání. Komplikací je i to, že část absolventů nehledá uplatnění ve svém oboru a celá řada z nich ho s ohledem na nevhodnou oborovou strukturu konkrétní školy nebo sítě škol jako celku ve svém regionu ani nalézt nemůže.

2.3.1 Analýza strategických dokumentů

Klíčové strategické dokumenty na krajské úrovni hodnotí oblast podpory odborného vzdělávání včetně **spolupráce škol a zaměstnavatelů** následujícím způsobem:

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje 2016–2020 uvádí k následujícím prioritám:

Zaměstnanost v Olomouckém kraji:

Olomoucký kraj má relativně silný potenciál v lidských zdrojích, a to zejména díky široké historicky dané odvětvové struktuře. Vzdělanost v centrální části kraje se

pohybuje na úrovni ČR, v populaci horských okresů je nižší podíl vysokoškoláků a maturantů a vyšší podíl osob vyučených nebo se základním vzděláním.

Kvalifikované pracovní síly dlouhodobě chybějí zejména ve strojírenství, elektrotechnice a stavebnictví. Naopak poptávka po čerstvých absolventech různorodých manažerských a administrativních oborů je značně menší než nabídka této pracovní síly. Obecně lze konstatovat nedostatek kvalifikované pracovní síly pro technické profese, což souvisí také s faktem vyhýbání se těmto profesím mladou generací. Důsledkem toho je „stárnutí“ některých profesí a nutnost „dovážení“ pracovní síly ze zahraničí.

Co se týče struktury volných míst (poptávky) a nezaměstnaných (nabídky) podle profesí, přes odlišnosti regionálních trhů práce je u některých profesí situace podobná v celém kraji. Zaměstnavatelé dlouhodobě a opakovaně hledají zejména kvalifikované **soustružníky, frézaře, svářeče, brusiče kovů, strojní zámečníky a nástrojaře**. Velká poptávka je také po **konstruktérech, strojírenských technících a strojních inženýrech, zejména s jazykovými znalostmi a dalšími speciálními dovednostmi**. Vzhledem k malému zájmu studentů o studium technických oborů není tato poptávka často dlouhodobě uspokojena. Zaměstnavatelé proto vyhledávají nové pracovníky již mezi studenty a nabízejí různé finanční a sociální výhody. Velký zájem ze strany zaměstnavatelů je také o **zkušené řidiče mezinárodní kamionové dopravy, kteří komunikativně ovládají alespoň jeden světový jazyk, skladníky a další dělnické profese ve výrobních podnicích**. Vysoká (a často dlouhodobě neuspokojená) je i poptávka po **různých řemeslnících a určitých potravinářských profesích** (např. řezník – uzenář).

Z hlediska dalšího rozvoje vzdělávací soustavy v kraji je relevantní Tabulka č. 5, která zobrazuje uchazeče o zaměstnání k 31.7.2015 dle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání. Více než čtvrtina uchazečů má maximálně pouze základní vzdělání, na Jesenicku se jedná dokonce o třetinu nezaměstnaných. Nejvýznamnější skupinu uchazečů o zaměstnání však představují ti, kteří absolvovali střední vzdělání bez maturity (vyučenci tvoří 39% podíl v okrese Olomouc a až 45 % na Jesenicku). Co se týče maturantů, jejich zastoupení oproti průměru je mírně vyšší v okresech Olomouc a Prostějov. Podíl vysokoškolsky vzdělaných uchazečů o zaměstnání je opět nejvyšší na Olomoucku (10 %) a nejnižší na Jesenicku (4 %), viz tabulka č. 5.

Absolventi škol a trh práce:

Jednou ze skupin ohrožených na trhu práce jsou absolventi škol. Na konci července 2015 bylo na Úřadech práce v Olomouckém kraji registrováno celkem 1 393 absolventů středních a vyšších odborných škol (což je 5 % z celkového počtu nezaměstnaných).

Absolventi se základním vzděláním (v Olomouckém kraji jich bylo k 31. 7. 2015 evidováno na ÚP celkem 220) jsou na trhu práce výrazně znevýhodněni. Absolventi

ZŠ nemohou pracovat na dvě směny a v noci, lze jim nabízet jen pomocné práce, ne vždy však zvládnou jejich fyzickou náročnost. Mnohým z nich chybí motivace k práci a jejich orientace na trhu práce je v podstatě nulová. Mladistvým uchazečům je věnována zvýšená pozornost. ÚP jim většinou nabízejí motivační kurzy spojené s praktickou rekvalifikací, jejichž součástí je praxe u konkrétních zaměstnavatelů.

Nezaměstnanost **absolventů středního vzdělání s výučním listem** obvykle souvisí s jejich menší adaptabilitou, vysokými očekáváními a někdy také se špatnou volbou povolání (zaměření na atraktivní obory ve službách, kde je trh práce již nasycen a mzdová úroveň je podprůměrná, zatímco ve výrobních oborech není poptávka zaměstnavatelů po práci plně pokryta). **Absolvent středního vzdělávání s maturitou** je pro zaměstnavatele nejatraktivnější, pokud je ochoten přijmout práci na úrovni vyučení. K využití maturitního vzdělání vede absolventa středního vzdělávání s maturitou většinou až praxe a profesní postup. Absolventi učebních oborů s maturitou však obvykle (alespoň z počátku) nechtějí zaměstnání v dělnické profesi akceptovat.

Vysokoškoláci mají relativně vysoké šance na uplatnění i v tom případě, že se rozhodnou (nebo jsou k tomu donuceni) hledat práci mimo obor původního vzdělání nebo mimo okres svého bydliště.

Potřeby trhu práce a uplatnitelnost na trhu práce

Jednou z priorit orgánů státní správy ve školství, ale stejně tak územních samosprávných celků – krajů a obcí je reakce na momentální a budoucí potřeby trhu práce.

Jednou z cest zvýšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce může být **systematické navázání RVP na Národní soustavu kvalifikací (NSK)**, která reflektuje požadavky zaměstnavatelů nejen aktuální, ale i perspektivní.

S ohledem na uplatnitelnost na trhu práce bude podporována mj. také výuka cizích jazyků. Zejména v technických oborech je nedostatek kvalifikované pracovní síly se znalostí dvou cizích jazyků.

Pozornost bude také věnována rozvoji přenositelných dovedností, které umožňují flexibilitu a snadnou adaptaci na měnící se sociální, ekonomické a environmentální podmínky.

Struktura škol a školského systému v Olomouckém kraji bude orientována na potřeby vyváženého rozvoje společnosti a obsahy učiva přizpůsobovány měnícímu se hospodářskému i společenskému prostředí. V souladu se Strategií 2020 se bude rozvoj vzdělávání v Olomouckém kraji soustředit na následující oblasti: zlepšováním kvality výuky a pedagogické zdatnosti učitelů a efektivního řízení vzdělávacího systému více podpořit rozvoj osobnosti vzdělávaných, jejich vybavování pozitivními lidskými a občanskými postoji a přípravu na pracovní uplatnění.

Regionální akční plán strategie regionálního rozvoje Olomouckého kraje řeší následující priority:

Podpora mladých osob na trhu práce:

Aktivita omezí vznik problémů mladých lidí při vstupu na trh práce, které spočívají v **neodpovídající struktuře kvalifikace a v nedostatku praktických zkušeností**.

Aktivita se zaměří na spolupráci studentů se zaměstnavateli k získání kompetencí. Pravděpodobnost nezaměstnanosti po ukončení studia v letech 2009-2013 přesahuje v Olomouckém kraji přes 30 % (čtvrtá nejhorší hodnota v celorepublikovém průměru). Nositelem je Úřad práce - krajská pobočka v Olomouci a podnikatelský sektor.

Zkvalitnění studentů pro uplatnění na trhu práce:

Vzdělávací systém není nastaven na potřeby zaměstnavatelů v regionu (není kvantifikována potřeba zaměstnavatelů). Chybí obsah výuky, který by směřoval k získání klíčových kompetencí v oblasti technického vzdělání. Malá je popularizace technických, řemeslných a přírodovědných oborů. U učňovského školství zcela chybí absolventi některých oborů, případně jsou v praxi bez většího zaškolení nepoužitelní. Žáci škol nemají dostatek informací o firmách v regionu a o možnosti následného uplatnění po ukončení studia. Současným problémem je i naopak průměrná či nízká kvalita absolventů, slabá jazyková vybavenost v požadovaných profesích. Absolventům je také vytýkán nižší zájem o práci a spolehlivost v komparaci se starší generací pracovníků. Nositelem aktivity jsou školská zařízení, vysoké školy a Olomoucký kraj.

Vzdělávání v rámci malých a středních podniků:

Cílem aktivity je rozvoj kvalifikované pracovní síly v podnikání, zejména v případě inovačních procesů vyžadujících dostatečnou úroveň odborných znalostí a dovedností. Kvalifikované pracovní síly dlouhodobě chybějí zejména ve strojírenství a stavebnictví. Poptávka po čerstvých absolventech různorodých manažerských a administrativních oborů je značně menší než nabídka této pracovní síly.

Obecně lze konstatovat nedostatek kvalifikované pracovní síly pro dělnické profese, což souvisí také s faktem vyhýbání se těmto profesím mladou generací. Důsledkem toho je „stárnutí“ některých profesí a nutnost zajištění pracovní síly ze zahraničí. Nositelem aktivity jsou podnikatelské subjekty.

Regionální inovační strategie Olomouckého kraje hodnotí problematiku odborného vzdělávání následovně:

Nejnadanější mladí lidé odchází za studiem mimo Olomoucký kraj, přičemž velká část z nich se po studiích nevrací zpět do kraje.

Omezená nabídka atraktivních pracovních příležitostí (nejen v průmyslu) vede mnoho absolventů (nejen) špičkových oborů UPOL k hledání zaměstnání (seberealizace) mimo Olomoucký kraj. Někteří podnikatelé přesunují své firmy či jejich znalostně intenzivní aktivity mimo Olomoucký kraj (zaznamenány zejména případy přesunu do Brna).

Odlišná oborová specializace výzkumu a vzdělávání na UPOL a zaměření místního průmyslu. Jakkoliv existují výjimky (např. optika, zdravotnictví, zemědělství, informační technologie, farmacie, chemie a částečně potravinářský průmysl), dominantní poptávka podnikového sektoru (zejména průmyslu) v kraji se do značné míry nepotkává s nabídkou vzdělávání v přírodních, technických, společenskovedních a ekonomicko-manažerských oborech.

Specializovaná stipendia – tento nástroj motivuje talentované mladé lidi z kraje i ostatních regionů ČR ke hledání pracovního uplatnění ve firmách na území Olomouckého kraje. Základem podpory je spolufinancování stipendií VŠ studentů ze strany veřejné samosprávy v regionu. Účinek tohoto nástroje bude dvojitý – (i) zvýšení motivace místních firem využívat podniková stipendia jako nástroj pro vyhledávání a získávání talentovaných absolventů VŠ, příp. absolventů středních odborných škol a odborných učilišť, doplnění omezených zdrojů místních MSP usilujících o získání talentovaných absolventů VŠ. Z hlediska očekávaných přínosů tohoto nástroje je důležité, že cíleným výběrem podpořených studentů / firem lze ovlivnit oborovou či územní koncentraci přínosů tohoto nástroje v rámci regionu. Formy a obsah spolupráce „student – firma – škola“ se budou postupně rozvíjet s tím, jak implementující instituce bude získávat zpětnou vazbu ze strany firem i studentů.

Vytvoření/Rozvoj nových mezioborových studijních programů – vysoké školy v kraji rozšíří nabídku studia vybraných mezioborových programů (zejména kombinace technických, ekonomických a humanitních směrů) tak, aby místní firmy mohly získat absolventy lépe připravené na rostoucí interdisciplinaritu požadavků v klíčových oborech kraje. Podaří-li se takto vytvořit nové atraktivní studijní obory, může toto opatření významně přispět k přitáhnutí talentovaných studentů i z jiných krajů.

„Podnikatelský trénink“ – specializovaná výuka, školení a / nebo soutěže. V této prioritní oblasti se jedná o nástroje pro žáky základních škol a SŠ / VŠ studenty. Inspirací pro žáky ZŠ a studenty SŠ může být nizozemský nástroj Kids and Science (www.kidsandscience.org), kde jsou dva programy „InventorClass“ a „You@18“. První funguje v zásadě jako soutěž o nejlepší nápady, které změní současný svět (v předem definovaných oblastech). Týmy na školách v příslušných předmětech postupně rozvíjí a konkretizují technické řešení realizace nápadu. Žáci (studenti) zároveň fungují jako zákazníci a poskytují kritickou reflexi rozvíjeným nápadům. Po určitém čase jsou v rámci Regionální inovační strategie Olomouckého kraje škol vybrány nejlepší nápady (rozpracované projekty) a jsou konfrontovány v soutěži, které se účastní všechny zúčastněné školy. Tato soutěž má charakter trhu s novými

produkty (řešeními), kde vybraní účastníci volí nejlepší produkt / řešení. Druhý (You@18) funguje tak, že žáci / studenti pracují v průběhu jednoho týdne na detailní predikci toho, jak bude svět ve vybrané oblasti (např. doprava, zemědělství apod.) vypadat, když jim bude 18 let. Opět pro tuto oblast vymýšlí a vyvíjí nejlepší řešení (produkt) a v soutěži odborná komise hodnotí a odmění nejlepší. Oba programy jsou realizovány ve spolupráci se školami a práce žáků / studentů probíhá v rámci času na výuku.

2.3.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů

Identifikace základních problémů, se kterými se v oblasti podpory odborného vzdělávání včetně **spolupráce škol a zaměstnavatelů** Olomoucký kraj potýká, včetně stanovení příčiny a žádoucí změny:

Z pohledu úřadu práce nebyla spolupráce škol a zaměstnavatelů řešena. Nicméně tento problém je v současné době identifikován. Úřady práce řeší pouze důsledky nastalé situace (absence kvalifikačních potřeb absolventů škol, absence praxe).

Řešení:

- Zatraktivnění a zpopularizování odborného školství (podpora výchovných/kariérových poradců na základních školách).
- Zvýšení podílu praktického vyučování v ideálním případě na odborných pracovištích a jeho zkvalitnění
- Zajistit, aby všeobecně vzdělávací předměty a odborná teorie měly průpravný charakter pro praktické vyučování
- Personálně zajistit kvalitní spolupráci škol a firem – zavedení pozice koordinátora spolupráce, vzdělávání instruktorů, stáže učitelů
- Aplikace důsledně úplného cyklu kvality – plánování-realizace-zhodnocení-revize – na celou oblast spolupráce (od ŠVP, po konkrétní praxi žáka)
- Zajistit udržitelný model financování
- Regionálně vyvážená struktura škol a jejich oborová nabídka
- Současně je nutné posílit odborné personální zázemí škol, rozšířit jejich vybavenost a podpořit zavedení nových technologií ve výuce.

Spolupráce mezi školami a firmami v regionu musí mít konkrétní podobu a spolupráci s cílem vytvořit sociálních vazby mezi studenty a firmou např. také exkurze do firem a seznámení s prací jednotlivých zaměstnanců – zvláště u žáků ZŠ by mělo docházet k prolomení stereotypů o práci v technických oborech. Výhodiskem z této situace může být i různá forma stipendií jak ze strany firem, tak ze strany zřizovatele škol.

Prvořadým problémem je včasné zajištění kvalifikačních potřeb pro firmy v souladu s potřebami trhu práce (analýza kvalifikačních potřeb x dokončení optimalizace škol).

Sumarizace, vyhodnocení a specifikace kvalifikačních potřeb zaměstnavatelů je nutnou podmínkou k možným úpravám rámcových, potažmo školních vzdělávacích programů. Stávající proces tvorby nových rámcových vzdělávacích programů nebo úpravy platných RVP je poměrně složitý a náročný. Zjednodušením legislativního

procesu by byl vytvořen prostor pro adekvátní reakce škol na aktuální potřeby zaměstnavatelů ve vazbě na očekávané kompetence absolventů odborných škol. Novinkou se mohou stát mezioborové studijní programy, jejichž absolventi získají během studia takové kompetence, jež jim umožní pružnější reakci na potřeby zaměstnavatelů a zvýší možnosti uplatnitelnosti na trhu práce.

Důležitou roli při spolupráci škol a zaměstnavatelů mají úřady práce. Aktivní podpora za pomoci nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (příspěvky na podporu zaměstnávání absolventů škol, příspěvky mentorům, rekvalifikace) pomáhá implementovat absolventy škol na trh práce.

Příkladem dobré praxe může být i pořádání Burzy práce a vzdělání v Olomouckém kraji, kde se již druhým rokem představují firmy, kterým dlouhodobě chybí kvalifikovaná pracovní síla a střední školy (příp. i vysoké), na kterých je možné nedostatkové vzdělání získat. Součástí burzy je i kulatý stůl pro výchovné poradce a ředitele základních škol. Tuto burzu organizují Krajská hospodářská komora Olomouckého kraje, Svaz průmyslu a dopravy ČR a Úřad práce ČR Krajská pobočka v Olomouci.

2.4 Rozvoj kariérového poradenství

Kariérové poradenství je spektrum činností, které umožňují občanům všech věkových kategorií a v každém okamžiku svého života identifikovat své možnosti, dovednosti a zájmy, dělat smysluplná vzdělávací a profesní rozhodnutí a řídit svou individuální dráhu v oblasti vzdělávání, práce a v dalších situacích, v nichž jsou tyto možnosti a dovednosti získávány a/nebo používány.

Aby byl dospívající člověk schopen uskutečnit zodpovědnou volbu povolání, musí posoudit nejen své osobní předpoklady pro výkon zvoleného povolání, ale také poznat trh práce a jednotlivá povolání. Profesní orientaci a zejména prvotní volbu povolání zajišťují odborná zařízení výchovného poradenství, školy, podniky a úřady práce.

Prvotní volba povolání zahrnuje rozhodování o celkové profesní orientaci, hledání vhodného studijního či učebního oboru a výběr konkrétní školy.

Závažným nedostatkem volby povolání patnáctiletých žáků je jejich **nízká připravenost pro toto důležité životní rozhodnutí**. Za nepříznivé faktory lze považovat:

- Malou informovanost žáků o světě práce a jednotlivých povoláních, o nezbytných podmínkách zdravotních, o požadovaných znalostech a dovednostech a především o skutečném výkonu povolání a jeho perspektivách na trhu práce.
- Neznalost školského systému (nároky jednotlivých typů a stupňů škol, jejich učební plány, zaměření aj.).

- Nedostatečný stupeň sebepoznání, tj. přehled o vlastních schopnostech, o nadání, způsobilosti, fyzických a psychických předpokladech aj.
- Krátkodobou perspektivní orientaci (tj. zaměření převážně na bezprostřední cíle) a nejasné představy dospívajících o vlastní budoucnosti.

Sledovaná oblast rozvoj kariérového poradenství se zaměřuje zejména na prevenci **prostřednictvím kariérového vzdělávání** a nabývání dovedností pro řízení vlastní kariéry, které jsou považovány za žádoucí výsledek. Na kariérovém poradenství ve školách se podílejí zejména výchovní poradci, školská poradenská zařízení, která poskytují zvláště pedagogicko-psychologickou pomoc při volbě vzdělávací dráhy, a informační a poradenská střediska, která se nacházejí na okresních kontaktních pracovištích Úřadu práce ČR a poskytují především odbornou poradenskou pomoc při volbě a změně povolání. Kromě toho mohou žáci a studenti využívat řadu dostupných online zdrojů, zejm. internetový portál www.infoabsolvent.cz, který vznikl v rámci evropského projektu VIP Kariéra.

Olomoucký kraj (OK) také každoročně pořádá prezentační výstavu oborů vzdělání středních škol a vyšších odborných škol Olomouckého kraje SCHOLARIS a společně s Úřadem práce se podílí na vydání a distribuci atlasů školství s přehledem oborů vzdělání středních škol a vyšších odborných škol OK. Základním školám také Olomoucký kraj poskytuje propagační materiál, kterým podporuje zájem o učební obory požadované na trhu práce. Tradici získává v OK také BURZA PRÁCE A VZDĚLÁNÍ, kde jsou pořadateli i vystavujícími hosty (Olomoucký kraj, krajská pobočka Úřadu práce ČR v Olomouci, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Krajská hospodářská komora OK, zaměstnavatelé, střední školy, vyšší odborné školy, vysoké školy) poskytovány kompletní informace z oblasti plánování a realizace profesní volby.

Nejvýznamnější úlohu v kariérovém poradenství na školách hraje výchovní poradce, který v rámci specializované činnosti poskytuje zejména kariérní informace (o studijních příležitostech, zaměstnáních, kariérních postupech, trendech a podmínkách trhu práce, vzdělávacích institucích apod.), dále kariérovou výchovu, která pomáhá pochopit studentům jejich motivace a hodnoty a porozumět tomu, jak mohou být ve společnosti prospěšní, která zahrnuje i vlastní kariérové poradenství, jež pomáhá porozumět vlastní identitě a činit uvědomělá rozhodnutí ohledně povolání. Výchovní poradci získávají kvalifikaci pro svou činnost na školách specializovaným studiem pro výchovné poradce dle §8 vyhlášky č. 317/2005 Sb. ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů, které v Olomouckém kraji poskytuje Pedagogická fakulta Univerzity Palackého. Výchovní poradci zde mohou také dále zvyšovat svou kvalifikaci v oblasti kariérového poradenství v kurzech CŽU zaměřených na pedagogickou diagnostiku, pedagogicko-psychologické či speciálně-pedagogické aspekty poradenství apod.

Nedílnou součástí aktivní politiky zaměstnanosti OK je i poradenství pro uchazeče a případně také zájemce o zaměstnání zajišťované poradci Úřadu práce, příp. dalšími poradenskými zařízeními. V roce 2015 byl Úřadem práce poskytnut některý z typů poradenské služby 34 600 osobám (Úřad práce, 2015).

2.4.1 Analýza strategických dokumentů

Důraz na potřebu a podporu rozvoje kariérového poradenství v OK je zmiňován v řadě strategických dokumentů:

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na období 2016-2020 navrhuje pro oblast dalšího rozvoje kariérového poradenství následující opatření:

a) Zajistit organizaci prezentační výstavy oborů vzdělání středních škol a vyšších odborných škol Olomouckého kraje

b) Podílet se i nadále na vydávání atlasů školství.

c) Informovat veřejnost o podpoře Olomouckého kraje žákům učebních oborů požadovaných na trhu práce.

d) Organizovat setkání výchovných poradců základních škol Olomouckého kraje, pravidelně alespoň 1x ročně informovat výchovné poradce o aktuální situaci na trhu práce, podmínkách přijímacího řízení atd.

V rámci **Strategie ITI Olomoucké aglomerace** byly definovány tyto potřeby v oblastech Olomouc, Přerov, Prostějov (které však kopírují podmínky v oblasti vzdělávání v rámci celého kraje), které zároveň definují nově vznikající potřeby i pro oblast poskytování kariérového poradenství:

- Žáci středních a vyšších odborných škol v rámci Olomoucké aglomerace nejsou dostatečně podporováni a motivováni ke studiu na navazujících technických oborech, což má za následek nedostatek kvalifikované pracovní síly v technických a přírodovědných oborech;
- odborné kompetence absolventů jsou v současnosti na relativně nízké úrovni a v konečném důsledku neodpovídají požadavkům firem, uplatnitelnost žáků a studentů na trhu práce je tak snižovaná a absolventi základních, učňovských a středních škol jsou ve větší míře ohroženi nezaměstnaností;
- nízká míra podnikatelských kompetencí u absolventů VŠ, nesoulad oborové nabídky VŠ s potřebami trhu práce, absence VŠ technického směru.

Podle **Regionální inovační strategie Olomouckého kraje** (2011) je potřebné žáky a studenty seznamovat se skutečnou situací na trhu práce a vybraných oborech (podmínkami práce, odměňování, možností osobního rozvoje). Vedle osobní motivace dětí a jejich rodičů je tím také podpořeno snižování rozdílů mezi potřebami firem a výstupem ze systému vzdělávání. Navrhovaným nástrojem je propagace

podnikavosti, kreativity a aktivity dětí. Tuto úlohu by na školách měli částečně zastávat rovněž výchovní poradci v rámci kariérní výchovy.

Podle závěrečné zprávy **Vyhodnocení přínosů vybraných intervencí NSRR v návaznosti na realizaci programového dokumentu ROP Střední Morava (2016)** je potřebná efektivnější podpora spolupráce škol se zaměstnavateli tak, aby žáci a studenti odcházeli lépe kompetenčně vybaveni pro současný trh práce. Žáci středních a vyšších odborných škol nejsou dle zprávy dosud dostatečně podporováni a motivováni ke studiu v navazujících technických oborech, což má za následek nedostatek kvalifikovaných sil v této oblasti.

2.4.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů

Hlavní problémy rozvoje kariérového poradenství jsou spatřovány v následujících oblastech:

- Legislativa, která nevytváří podmínky pro dostatečnou kapacitu (financování) příslušných poradenských pracovníků ve školách;
- Nedostatečná časová kapacita výchovného poradce na ZŠ, SŠ pro oblast kariérového poradenství (z finančních důvodů se slučuje pozice kariérového a výchovného poradce)
- Úzké pojetí kariérového poradenství na ZŠ (volba oboru, přihláška na SŠ) – chybějící přehled kariérních poradců o aktuálním stavu trhu práce po ukončení ZŠ
- Úzké pojetí kariérového poradenství na SŠ (obor/profese už dána výběrem SŠ, přihláška na VŠ, zpracování životopisu) – chybějící přehled kariérních poradců o aktuálním stavu trhu práce po ukončení SŠ
- Chybějící oblast kariérového poradenství na školách směrem k samostatnému podnikání. Chybějící přehled kariérních poradců o možnostech zahájení samostatného podnikání.
- V ČR chybí specializované studium kariérového poradenství na vysokých školách.
- Nedostatečná spolupráce rodičů s kariérovými poradci na školách (nedocení role kariérového poradce při volbě povolání dítěte).
- Nedostatečná informovanost obyvatel o formách a možnostech kariérového poradenství, dostupné nejen ve školách a na úřadech práce, ale také poradenství poskytované jinými profesionály

Jako hlavní příčiny přetrvávajících problémů v oblasti kariérového poradenství se jeví nedokončená optimalizace škol, sdružování pozice kariérového poradce s výchovným poradenstvím, malá nebo **téměř nulová znalost školních poradců o situaci na trhu práce a jeho aktuálních potřebách**, malá propagace technických oborů, pomalá reakce školství na změny situace potřeb trhu práce, důraz na získávání hlavně teoretických znalostí ve školách, nedostatečná propagace a podpora technických oborů, systém financování činnosti kariérových poradců na školách, nedostatečný prostor a nabídka možností studia pedagogických pracovníků

v oblasti kariérového poradenství a v oblasti podnikání a podnikavosti a v neposlední řadě neochota rodičů spolupracovat při volbě povolání se školním poradcem.

Analýzou strategických dokumentů byly stanoveny hlavní rozvojové cíle v oblasti kariérového poradenství takto:

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti kariérového poradenství – inovace kvalifikačního vzdělávání Výchovný poradce (implementace témat trhu práce, potřebných oborech, nezaměstnanosti v regionu ad.).
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti kariérového poradenství – vytvoření kurzů pro výchovné poradce zaměřené na témata v oblasti analýzy trhu práce, požadovaných oborech v regionu, vývoji nezaměstnanosti, výchovy v oblasti zahájení samostatného podnikání ad.
- Metodická podpora pro tvorbu a realizaci komplexního školního poradenského plánu: kariérové vzdělávání, využívání kariérových informací, individuální poradenství a další příbuzné aktivity.
- Nástroje neformálního vzdělávání výchovných poradců v oblasti kariérového poradenství – budování spolupracující sítě výchovných poradců škol, sdílení příkladů dobré praxe, spolupráce s rodiči.
- Spolupráce výchovných poradců a Úřadu práce (mapování trhu práce, sledování trendů, uplatnitelnosti absolventů škol, mapování motivací a potřeb absolventů).
- Rozvoj spolupráce výchovných poradců s firmami – prezentace na burzách práce, společná organizace stáží ve firmách. Vzájemná spolupráce na propojení potřeb zaměstnavatelů a kompetencí žáků škol. Spolupráce s firmami poskytujícími poradenství v dalším vzdělávání a kariéře v rámci profesní dráhy zaměstnanců.

2.5 Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání

Celoživotní učení (CŽU) zahrnuje učení během celého života. Celoživotní učení představuje zásadní změnu pojetí celého vzdělávání, kdy všechny možnosti učení – ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo ně – jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života. Může být realizováno organizovanou formou (formální), prostřednictvím individuální zájmové činnosti (neformální) nebo spontánně, bezděčně (informální). Celoživotní učení zahrnuje veškeré činnosti lidské aktivity, tzn. profesní, občanské i zájmové. Formalizovaný vzdělávací systém, jak jej známe dnes, vytváří pro toto pojetí celoživotního učení nezbytné základy, tvoří však jen jednu jeho část. Celoživotní učení má člověku poskytovat možnost vzdělávat se v různých stadiích svého rozvoje až do úrovně svých možností v souladu s vlastními zájmy, úkoly a potřebami.

Celoživotní učení nelze ztotožňovat se vzděláváním dospělých, přestože vzdělávání dospělých je jednou z jeho z nejvýznamnějších složek.

Patří sem nepovinná i povinná školní docházka, rekvalifikace, kurzy, vzdělávání dospělých, řízení kariéry a profesní seniorita, následně vzdělávání seniorů (tzv. univerzita třetího věku) apod. Je realizováno různými organizacemi, které se zaměřují na různé skupiny a nabízejí kurzy různého zaměření.

2.5.1 Analýza strategických dokumentů

Klíčové strategické dokumenty na krajské úrovni hodnotí oblast rozvoje škol jako center CŽU následujícím způsobem.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na období 2016-2020:

Význam dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení je v Olomouckém kraji vnímán jako významná priorita rozvoje. Je nutné získávat nové znalosti a dovednosti v rámci adaptace na měnící se životní podmínky. Potřeba kvalitního systému dalšího vzdělávání se zvyšuje také v důsledku potřeb zaměstnavatelů, kteří stále častěji nemohou na trhu práce najít pracovní sílu s vhodnou kvalifikací a další vzdělávání je cesta, jak takovou sílu v relativně krátkém časovém horizontu získat. Stejně tak se potřeba kvalitního dalšího vzdělávání zvyšuje také v souvislosti s neustále se zvyšujícím tempem rozvoje informačních a komunikačních technologií. Přesto Česká republika patří k zemím, které mají relativně nízké procento účastníků dalšího vzdělávání ve srovnání s ostatními zeměmi EU. K řešení této problematiky přispívá velkou měrou snaha transformovat školy na centra celoživotního učení a zmírnit tím dopady poklesu žáků na středních školách. K této transformaci škol pomáhají prostředky ze strukturálních fondů Evropské Unie.

Přijetím strategického rámce **Vzdělávání a odborná příprava 2020 (ET 2020)** se ČR přihlásila k dosažení evropské referenční úrovně a to 15 % dospělých, kteří se mají v roce 2020 účastnit dalšího vzdělávání. Nabídku dalšího vzdělávání poskytují vysoké školy, střední školy, soukromé i podnikové vzdělávací instituce Olomouckého kraje.

Jedním z hlavních úkolů pro budoucí období bude využití systému financování a dalšího rozvoje systému uznávání podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání dle Národní soustavy kvalifikací a vyhlášky č. 176/2009 Sb.

Každá fyzická osoba starší 18 let, která získala alespoň základy vzdělání, nebo účastník rekvalifikace podle zákona upravujícího zaměstnanost může využít systému uznávání založeného na zákoně o uznávání výsledků dalšího vzdělávání a Národní soustavě kvalifikací.

Cílem Olomouckého kraje je i nadále rozvíjet a podporovat tento systém uznávání a dále ho propojovat s dalšími kvalifikačními systémy tak, aby se rozšiřovala jeho univerzální uplatnitelnost a podpořit také další rozvoj sítí škol, které poskytují vzdělávací služby dospělým – Center celoživotního učení. Neméně důležitá je také spolupráce škol a jiných poskytovatelů dalšího vzdělávání na zajištění kvalitní nabídky dalšího vzdělávání v Olomouckém kraji.

Hlavním úkolem pro následující období bude zvýšení dostupnosti a kvality dalšího vzdělávání, rozvinutí podpory především s ohledem na nízko kvalifikované a sociálně znevýhodněné občany zejména kvůli jejich lepšímu uplatnění na trhu práce a podpora rozvoje systému uznávání předchozího vzdělávání a učení a také další rozvoj sítí škol – Center celoživotního učení v kraji. V oblasti kvality dalšího vzdělávání jsou nezbytné sledovat 4 okruhy – kvalita lektorů dalšího vzdělávání, kvalita metodické práce a studijních materiálů, kvalita doplňkových a poradenských služeb pro účastníky dalšího vzdělávání a kvalita a vybavenost prostor pro vzdělávání.

Nositelem a koordinátorem činnosti sítě škol je **Centrum uznávání a celoživotního učení Olomouckého kraje (CUOK)**, které poskytuje nabídku vzdělávacích služeb dospělým, zejména v souvislosti se zákonem č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání vedoucích k získání profesních kvalifikací dle Národní soustavy kvalifikací. CUOK bylo založeno v březnu roku 2008 jako sdružení právnických osob – středních odborných škol z regionů Jeseník, Šumperk, Přerov, Olomouc, Prostějov a bylo zřízeno s podporou Olomouckého kraje a Národního ústavu pro vzdělávání (NÚV) Praha. Sdružení je samostatnou koncepční, vzdělávací, metodickou, evaluační, koordinační, poradenskou, informační a ekonomickou jednotkou. Celkově pro Olomoucký kraj je tedy přínosná spolupráce především tohoto centra CŽV, zaměstnavatelů a ostatních institucí poskytujících další vzdělávání

Vyhodnocení přínosů vybraných intervencí NSRR v návaznosti na realizaci programového dokumentu ROP Střední Morava:

Pro období 2016–2021 byla vytvořena koncepce rozvoje vzdělávání, která definuje následující „problematické oblasti“ v Olomouckém kraji, které bude nutné řešit v rámci dlouhodobých plánů:

Mateřské školy – podporovat další vzdělávání a zvyšování kvalifikace pedagogických pracovníků formou dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se zaměřením na oblast vnitřní evaluace, hodnocení individuálního rozvoje a vzdělávacích pokroků dětí, na oblast vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí mimořádně nadaných. V souvislosti s očekávaným nárůstem dětí mladších 3 let v mateřských školách podporovat pregraduální vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti studia specifik práce s dvouletými dětmi. Začlenit do programu přípravy pedagogů působících v mateřských školách nebo do programu dalšího vzdělávání učitelů mateřských škol jazykovou přípravu tak, aby jejich

působení při seznamování dětí s cizím jazykem bylo co nejkvalitnější. Zajistit prevenci a odbornou péči pro děti s lehčími vadami řeči v běžných třídách mateřských škol formou vyškolení pedagogických pracovníků pro logopedickou prevenci v jednotlivých mateřských školách. Nedostatečná podpora technického vzdělávání a rozvíjení zručnosti u dětí v předškolním věku.

Základní školy – v souvislosti s kurikulární reformou a potřebou zvyšovat kvalitu pedagogické práce na 1. stupni základní školy jako základního předpokladu pro úspěšné vzdělávání žáků na II. stupni a s ohledem na zlepšování výsledků žáků s potřebou podpůrných opatření, je důležité zvyšovat efektivitu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků formou dalšího vzdělávání. Je třeba rozšířit nabídku kurzů a seminářů zaměřených nejen na inovace ve vzdělávacích programech, zejména v oblasti výuky matematiky a cizích jazyků, ale i oborových didaktik, implementaci průřezových témat do výuky, ovládnutí nových technologií ve výuce, řešení výchovných problémů.

Prioritní bude zejména zpřístupnění dalšího vzdělávání pedagogickým pracovníkům základních škol s prvním stupněm (nedostatečné jazykové, technické a finanční kompetence žáků ZŠ, nepropojenost předškolního, základního a neformálního vzdělávání). Nadále se bude podporovat v odůvodněných případech vznik tříd s alternativní pedagogikou a organizování kurzů k doplnění základního vzdělání. Podmínkou podpory alternativního vzdělávání je dostatečný zájem o tyto formy vzdělávání ze strany veřejnosti.

Podpora spolupráce škol, zapojení do mezinárodních projektů, možnost podpory využívání IT a sociálních sítí, podpora aktivních učitelů.

Zvýšení podpory pro systém kariérového poradenství na základních školách – možnost spolupráce škol a profesionálních poradenských center. Provázání jednotlivých stupňů základních škol a rodičů v systematické práci v nastartování kariéry jednotlivých žáků.

Střední školy – podpora středních škol jako center profesního vzdělávání, přípravy a transformace škol jako přirozených center pro rozvoj celoživotního vzdělávání. Nedostatečně využívané evaluační nástroje pro sebereflexi škol. Nutnost efektivnější podpory spolupráce škol se zaměstnavateli. Podpora spolupráce škol a jiných poskytovatelů dalšího vzdělávání. Rezervy ve spolupráci sekundárního a terciárního vzdělávání. Nedostatečné vybavení škol pro rozvoj přírodovědných a odborných jazykových kompetencí. Nízká atraktivita učebních oborů pro potenciální uchazeče o studium.

Cílená podpora dětí, žáků a studentů se SVP; potřeba vzdělávání pedagogů v oblasti práce s těmito dětmi; nesystémová podpora o žáky ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávací soustavy.

Otázce problematiky rozvoje vzdělávání ve vazbě na podporu zaměstnanosti se věnuje také **Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje na období 2015–2020**, který definuje následující oblasti, na které je třeba se zaměřit:

- zajištění moderního vybavení škol a školských zařízení, zejména ve vazbě na zvyšování kvality výuky přírodovědných a technických oborů;
- zvyšování kvalifikace pedagogických pracovníků; jejich další vzdělávání pro práci s dospělými účastníky vzdělávání
- možností individuálního rozvoje žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;
- získávání mezinárodních zkušeností a kontaktů u žáků i pedagogů;
- rozšiřování nabídky mimoškolních aktivit; zejména mezinárodní spolupráce škol, předávání zkušeností, možnost síťování prostřednictvím IT technologií a sociálních sítí.
- environmentální vzdělávání.

Výše uvedené problematické oblasti jsou definovány také v **Dohodě o partnerství**, která definuje níže uvedené potřeby rozvoje:

- nedostatečná úroveň kvality počátečního vzdělávání.
- kvalita ředitelů a pedagogických pracovníků, nízká úroveň pre – graduální přípravy pedagogů, nedostatečná praxe a orientace v moderních technologiích.
- podinvestovaná infrastruktura MŠ, ZŠ a SŠ.
- nerozvinutý monitoring kvality výsledků vzdělávací činnosti.
- potřeba vymezení kvality práce učitele i ředitele, kvality práce školy.
- nutnost dopracování a zavedení systému hodnocení škol.

Regionální akční plán Strategie regionálního rozvoje Olomouckého kraje:

Podpora celoživotního učení – význam dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení je v Olomouckém kraji vnímán jako významná priorita rozvoje. Je nutné získávat nové znalosti a dovednosti v rámci adaptace na měnící se životní podmínky. Potřeba kvalitního systému dalšího vzdělávání se zvyšuje také v důsledku potřeb zaměstnavatelů, kteří stále častěji nemohou na trhu práce najít pracovní sílu s vhodnou kvalifikací a další vzdělávání je cesta, jak takovou sílu v relativně krátkém časovém horizontu získat. Stejně tak se potřeba kvalitního dalšího vzdělávání zvyšuje také v souvislosti s neustále se zvyšujícím tempem rozvoje informačních a komunikačních technologií. Nositelem aktivity jsou vysoké školy. Nejde ovšem podporovat celoživotní učení aniž by bylo možné podporovat také ostatní poskytovatele dalšího vzdělávání, neziskové organizace, knihovny, muzea, a privátní vzdělávatele.

Zkvalitnění předškolního vzdělávání – kvalitu předškolního vzdělávání zásadně ovlivňuje kvalita předškolního pedagoga. Z tohoto důvodu se aktivita zaměřuje na prohloubení či rozšíření kvalifikace pedagogických pracovníků a profesní podporu

pedagogů. Nositelem aktivity jsou obce a subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit.

Vzdělávání v rámci malých a středních podniků – cílem aktivity je rozvoj kvalifikované pracovní síly v podnikání, zejména v případě inovačních procesů vyžadujících dostatečnou úroveň odborných znalostí a dovedností. Kvalifikované pracovní síly dlouhodobě chybějí zejména ve strojírenství a stavebnictví. Poptávka po čerstvých absolventech různorodých manažerských a administrativních oborů je značně menší než nabídka této pracovní síly. Obecně lze konstatovat nedostatek kvalifikované pracovní síly pro dělnické profese, což souvisí také s faktem vyhýbání se těmto profesím mladou generací. Důsledkem toho je „stárnutí“ některých profesí a nutnost zajištění pracovní síly ze zahraničí. Nositelem aktivity jsou podnikatelské subjekty.

Zvyšování kvality budoucích i současných učitelů – zvýšení kvality učitelů je dosaženo prostřednictvím zvýšené kvality přípravy pedagogických pracovníků a usnadnění jejich adaptačního období ve spolupráci se školami. Nositelem aktivity jsou školská zařízení. Pedagogické fakulty a poskytovatelé dalšího vzdělávání v rámci DVPP.

2.5.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů

Analýza stávajícího stavu v oblasti intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení identifikovala následující problémy a vytýčila tyto žádoucí změny:

- Problematika jazykového vzdělávání (mateřský i cizí jazyk) včetně logopedické prevence by se mohla stát součástí přípravy pedagogů na práci učitelů mateřských škol – stávajícím pedagogům MŠ umožnit v rámci DVPP absolvování takových programů, které jim pomohou adekvátně reagovat na potřeby dětí předškolního věku ve vazbě na výše uvedenou problematiku.
- Informovanost široké veřejnosti o možnostech a nabídce programů CŽU a jejich poskytovatelích – Marketing vzdělávacích aktivit poskytovatelů dalšího vzdělávání.
- Zajištění, uvolnění a dovybavení volných kapacit škol pro efektivní poskytování vzdělávacích služeb v rámci CŽU, rozvoj sítě škol s Centrem uznávání a celoživotního učení Olomouckého kraje.
- Zajištění odborného vzdělávání učitelů odborných předmětů, mistrů odborné výchovy a dalších odborníků z praxe, potencionálně využitelných v zejména odborném vzdělávání, to včetně jiných než klasických forem dalšího vzdělávání tzn. krátkodobými stážemi, exkurzemi a spolupráce učitel – odborník z praxe. Podporovat odborné vzdělávání pedagogů v oblasti své odbornosti a také metodické podpory a andragogické intervence (lektor DV).
- Rozvoj a posílení spolupráce mezi školami a dalšími sociálními partnery v oblasti dalšího vzdělávání.
- Zajištění profesionality a zvyšování kvality lektorů zejména z řad pedagogických pracovníků škol ve vazbě na kvalitu poskytovaných vzdělávacích služeb a

poskytovaného vzdělávání – pro další vzdělávání nestačí jen pedagogické vzdělání, je nutné mít andragogické vzdělání nebo zkoušku dle NSK.

- Zajištění komplexní nabídky programů dalšího vzdělávání v kontextu aktuálních požadavků rozvíjející se společnosti a nových technologií v rámci kraje.
- Malý zájem o poskytování dalšího vzdělávání ze strany vedení škol – proto je důležitá spolupráce s poskytovateli dalšího vzdělávání, jako jsou neziskové organizace, privátní poskytovatelé, vzdělávací odbory zaměstnavatelů.
- Konkurenční prostředí dalšího vzdělávání - Konkurenční prostředí je mimo jiné zárukou zajišťování kvality dalšího vzdělávání – je nutné zajistit rovné podmínky pro všechny poskytovatele na trhu dalšího vzdělávání.
- Zajištění kontroly kvality dalšího vzdělávání – kvality lektorů, metodiky a studijních materiálů, kvality prostředí, ve kterém vzdělávání probíhá a kvality poskytování dalších služeb – poradenství, zákaznický servis.
- Legislativní překážky.
- Zájmové, neformální a celoživotního učení – podpora - rekvalifikační kurzy, DVPP v oblasti neformálního vzdělávání zaměřeného na podporu polytechnického a přírodovědného vzdělávání. Podpora zájmového vzdělávání jako motivačního faktoru k dalšímu vzdělávání veřejnosti.
- Systematické kariérové poradenství od 1. stupně ZŠ až po centra dalšího vzdělávání. Vstup profesionálních kariérových poradců do škol, oddělení kariérového poradenství od řešení výchovných problémů.

2.6 Podpora inkluze

Inkluzivní vzdělávání neboli společné vzdělávání, je založeno na přesvědčení, že všichni žáci mají právo být vzděláváni ve skupinách se svými vrstevníky a mohou mít anebo mají prospěch se vzděláváním ve školách v místě bydliště. Učitelé, rodiče i další zainteresovaní, spolupracují a mají k dispozici dostatečné a odpovídající zdroje, které zohledňují potřeby začleněného žáka.

Inkluze je tedy praxe zařazování všech dětí do běžné školy (do tzv. hlavního vzdělávacího proudu), která je na to patřičně připravena. V inkluzivní škole se neoddělují děti se speciálními vzdělávacími potřebami od dětí bez nich. V jedné třídě se tak spolu vzdělávají děti zdravotně postižené, nadané, děti cizinců, děti jiného etnika i většinové společnosti. Pedagog se všem dětem věnuje rovnocenně, nikomu více ani méně. Heterogenní složení kolektivu, kde se každý jedinec stává objektem individualizovaného přístupu, považuje inkluzivní přístup za přínos pro všechny žáky. Má své principy, kterými se liší od vzdělávání dětí se znevýhodněním v běžných školách formou integrace. Předmětem snahy zúčastněných není pouze umístění znevýhodněného dítěte do běžné školy, ale spíše přizpůsobení školy potřebám dítěte. Důraz je kladen na kvalitu vzdělávání a zdůrazňuje prospěch pro obě strany.

Na školu, která je inkluzivní, jsou ovšem kladeny vyšší nároky spojené s širokou heterogenitou složení jejich žáků. Jedná se především o uzpůsobení prostředí,

pomůcek, využívání asistentů či externích odborníků a péči o duševní zdraví všech žáků i učitelů.

Inkluze prosazuje otevřenost a individuální přístup ke každému žákovi podle jeho specifických potřeb, ať se jedná o žáka mimořádně nadaného či znevýhodněného, vychází přitom z práva na rovný přístup ke kvalitnímu vzdělání.

V inkluzivní škole se s odlišností počítá, je přijímána, respektována a dokonce vítána jako dobrá zkušenost a přínos pro všechny. Dětem přináší setkání s odlišností důležité vybavení do budoucího života v podobě získání respektu k sobě i ostatním, schopnosti empatie, tolerance, ohleduplnosti a zodpovědnosti. Děti se učí komunikovat, spolupracovat a vzájemně si pomáhat. Učí se také o pomoc požádat, uvědomit si a pojmenovat své potřeby.

Inkluzivní přístup ke vzdělávání představuje rovněž významný přínos pro učitele. Dává mu zažít různorodost, umožňuje poznat, že každé dítě má nějaké silné stránky, na nichž se dá stavět, nutí ho zamýšlet se nad pedagogickými postupy a strategií výuky a hledat nové cesty, dává prostor tvořivosti a kreativitě a nezbytností dalšího vzdělávání podporuje jeho profesionální růst.

2.6.1 Analýza strategických dokumentů

Materiál vznikl na základě komparace dostupných dat uvedených ve strategických materiálech Olomouckého kraje. Analýza byla provedena s ohledem na připravenost Olomouckého kraje na inkluzi v oblasti edukace. Klíčové strategické dokumenty na krajské úrovni hodnotí oblast podpory inkluze následujícím způsobem.

Problematika inkluze ve školách zřizovaných Olomouckým krajem je již řešena několik let, ale v souladu s novelou zákona 82/2015 Sb., ze dne 19. března 2015, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, stojí i Olomoucký kraj před další etapou realizace a aplikace výše zmíněném zákonu opatření do svých dokumentů a následně do opatření pro realizaci v praxi.

Regionální akční plán Strategie regionálního rozvoje Olomouckého kraje (RAP SRR OK) ve verzi ze dne 1. 1. 2015 vymezuje oblast inkluzivního vzdělávání následovně:

Inkluzivní vzdělávání – Nositeli aktivity jsou obce a školská zařízení. Začlenění žáků se specifickými vzdělávacími potřebami do školských zařízení. Aktivita podpoří potenciál každého dítěte nebo žáka a napomůže realizovat podpůrná opatření k rozvoji potenciálu dětí a žáků pomocí diferencované výukové metody využívající pomoci asistentů pedagogů či osobní asistence hendikepovaných žáků. Současně v tomto dokumentu je definována podpora integrace dětí a žáků do vzdělávání a to následovně:

Podpora Integrace dětí a žáků do vzdělávání – Nositelé aktivity jsou obce v sociálně vyloučené lokalitě. Aktivita podpoří zkvalitnění vzdělávání romských dětí bez segregace do speciálních tříd a škol. Dle analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR se v Olomouckém kraji identifikovalo celkem 62 sociálně vyloučených lokalit. Oproti původním 27 lokalitám z roku 2006 se celkový počet lokalit více než zdvojnásobil.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na období 2016-2020 v sobě obsahuje odkazy např. na *Dlouhodobý záměr Olomouckého kraje 2006*, kde se již hovoří o zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání; či o rozvoj integrovaného systému poradenství ve školství. Rovněž v *Dlouhodobém záměru Olomouckého kraje 2008* je uvedena jako jedna z priorit rovnost příležitostí ke vzdělávání. Aktuální *Dlouhodobý záměr 2016* má za jeden z cílů snižování nerovností ve vzdělávání a v kapitole 2.2.2 Snižování nerovností ve vzdělávání v Olomouckém kraji je uvedeno, že významným úkolem pro vzdělávací soustavu v Olomouckém kraji v budoucím období bude **umožnit každému jednotlivci maximálně rozvinout vlastní potenciál a zajistit dobrou dostupnost a prostupnost všech stupňů škol pro všechny společenské skupiny**. Každému dítěti by mělo být umožněno vstoupit již do počáteční etapy předškolního vzdělávání a ranou intervencí podporovat zejména účast dětí a žáků s potřebou podpůrných opatření i jejich rodiče. Je nezbytné již od této fáze vzdělávání omezovat možnou budoucí neúspěšnost ve vzdělávání prostřednictvím rozvoje kompetencí pedagogů a spolupráce škol s fungujícími poradenskými službami.

V následujících stranách materiálu jsou již vyspecifikovány pro jednotlivé stupně a typy školských zařízení *Střednědobé návrhy a záměry krajského vzdělávání na léta 2016-2020*. Tyto pasáže, v jejich tabulkové podobě jsou ale v jistém rozporu s deklarovanými vizemi předešlého textu, neboť o nějaké podpoře inkluzivního vzdělávání se hovoří pouze v tabulkách pro předškolní a základní vzdělávání. V ostatních partiích je tato problematika zcela opomíjena. V kapitole 2.3.6 Další vzdělávání je pouze uvedeno, že je třeba podporovat zvyšování kompetencí učitelů v oblasti výchovně vzdělávacího procesu žáků pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí a komunikace s rodiči. A také podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků pro logopedickou prevenci. Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ke sféře inkluze v celém jejím širokém pojetí je opět opomenuta. V kapitole 2. 3. 13 Rovné příležitosti ve vzdělávání – je uveden odkaz na novelu zákona a nutnost sledování dopadu, ale bez bližší konkretizace.

Další z analyzovaných materiálů je **Vyhodnocení přínosů vybraných intervencí NSRR v návaznosti na realizaci programového dokumentu ROP Střední Morava – Problémová oblast: Vzdělávání – Území: Olomoucký kraj**. Zde jako jeden z cílů Olomouckého kraje v oblasti vzdělávání pro období 2007–2013 bylo *Zajištění rovného přístupu ke vzdělávání bez ohledu na druhu znevýhodnění*. Je zde uvedeno, že důraz byl kladen na vytváření podmínek pro integraci osob se speciálními

vzdělávacími potřebami do běžného vzdělávacího systému, spolu se zabezpečením potřebných speciálně pedagogicky a psychologicky podpůrných služeb.

Z analýzy podporovaných aktivit, způsobilých výdajů, monitorovacích indikátorů oprávněných příjemců, podmínek pro realizaci ve vazbě na cíl kraje je uvedeno, že aktivity byly dále směřovány na podporu projektů zaměřených na integraci zdravotně postižených s důrazem na odstraňování bariér pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Dále se v tomto dokumentu uvádí, že oblasti rovného přístupu ve vzdělávání věnuje Olomoucký kraj velkou pozornost. Ve školním roce 2014/2015 bylo v Olomouckém kraji vzděláváno 6 511 dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením, přičemž více než polovina z nich formou skupinové nebo individuální integrace. Úspěšnému začlenění dětí a žáků se zdravotním postižením či zdravotním znevýhodněním napomáhalo přes 600 asistentů pedagoga. Na školách byla realizována opatření, která vedla k odstranění bariér a řada opatření vedoucí ke zkvalitnění vzdělávacího procesu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na školách byla financována z OP VK, oblast podpory 1.2.

Pro sociálně znevýhodněné žáky střední školy Olomouckého kraje každoročně využívají dotaci MŠMT v rámci programu „Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol“, „Na podporu integrace romské komunity“, „Na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy“.

Z vytěžených informací je zřejmé, že problematika inkluze v rámci vzdělávání v Olomouckém kraji je ve strategických materiálech reflektována a je chápána jako poměrně důležitá. Často je uváděna, jako jeden z hlavních úkolů. Problém spočívá v nejednotném pojetí, a to jak směrem k terminologickému vymezení (inkluze či integrace; hendikepovaný, znevýhodněný), obsahovému pojetí, ale i v kontextu ucelenosti pojetí, neboť, jako již bylo uvedeno výše např. v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje 2016, kde je prezentována jen v segmentech předškolního a základního vzdělávání a další vazby již nejsou uvedeny.

Analyzované strategické materiály ukazují na nutnost řešit problematiku inkluze v Olomouckém kraji, ale je třeba, aby došlo k sjednocení pojetí, jasnému vymezení a následné přípravě jednotného uceleného konceptu, jež by obsahoval všechny složky, které se inkluze ve vzdělávání dotýkají.

2.6.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů

Jako jeden ze základních problémů se jeví nedostatečná spolupráce rodiny, školy a poradenských zařízení, což je důsledkem chybějícího systému a nedostatečné motivace zainteresovaných. Velice důležité je proto budování **integrovaného**

poradenského systému a pokračování v systematické kooperaci všech poradenských pracovišť (pedagogicko-psychologických poraden, speciálně-pedagogických center, ...) v Olomouckém kraji a v koordinaci jejich odborných činností (administrativně i organizačně) – zvyšování odbornosti pracovníků a přizpůsobení přístupů regionálním potřebám terénu.

V některých částech Olomouckého kraje je nedostatečná dostupnost poradenských služeb. Proto je nutné dále pokračovat v rozvoji integračních aktivit spolu s ostatními školskými subjekty a považovat za prioritu propojování poradenských služeb na území kraje, jehož cílem je dostatečná dostupnost služeb pro všechny uživatele.

Důležitým prvkem je plánování a podpora systematického vzdělávání odborných pracovníků zaměřeného na inkluzi a na další zkvalitnění diagnostické, intervenční, metodické, terapeutické a konzultační činnosti. Rozšiřovat integrovaný poradenský systém v Olomouckém kraji spoluprací s dalšími příbuznými institucemi a podporou prostupnosti celého systému (do spolupráce zapojit Poradnu pro rodinu OK, speciálně pedagogická centra v kraji, Středisko sociální péče a o spolupráci i s neziskovými institucemi: P- centrum, K-centrum, Spolu...).

V rámci pracovišť PPP a SPC (popř. kontaktních míst) v oblastech našeho kraje, kde tato dosud nejsou - zřizovat integrovaná pracoviště, kde budou odborníci poskytovat své služby klientům s různými typy zdravotního postižení – zrakového, sluchového, řečového, mentálního, tělesného nebo kombinovaného. Jde o to, aby klienti z různých míst našeho kraje nemuseli dojíždět k vyšetření do vzdálených měst, ale aby měli možnost kontaktu s pracovníkem SPC lehce dosažitelnou.

O optimalizaci sítě poradenských pracovišť v Olomouckém kraji usilovat především s ohledem na potřeby klientů, škol i školských zařízení s využitím zkušeností ověřených prostřednictvím krajské sítě pracovišť pedagogicko-psychologické poradny. Propojování činností PPP a SPC, ale také úzká spolupráce se SVP, SSP, s diagnostickými ústavami a školními poradenskými pracovišti a iniciace společných setkání ředitelů těchto pracovišť, je motivovaná snahou o koordinaci činností, prostupnost informací, podporu vzniku sekcí odborníků zabývajících se obdobnou problematikou.

Proškolení pracovníci PPP a SPC OK jsou osmým rokem zapojeni do projektu, který je zaměřen na **mimořádně kognitivně nadané děti**, které mají speciální vzdělávací potřeby, na něž je zapotřebí reagovat a vytvářet pro ně vhodné podmínky i v rámci inkluze. Rozpoznání (identifikace) mimořádného nadání je dlouhodobý proces – při identifikaci mimořádně nadaných dětí se uplatňuje jak pozorování v rodině i ve škole, portfolio (z informací rodičů), rozbor výsledků práce žáka, rozhovory se žákem, jeho rodiči, učiteli, vedoucími zájmových kroužků a také psychologické a pedagogické diagnostické metody. Pracovníci sítě PPP poskytují zákonným zástupcům nebo učitelům se souhlasem zákonných zástupců dítěte pomoc při identifikaci a následné péči o mimořádně nadaného žáka. Tato péče se nedotýká jen vzdělávání, které se

opírá o inkluzivní přístup s využitím konkrétních možností akcelerace a obohacování jako základních metod práce s nadaným žákem, ale i o pomoc při vytváření a zachování "zdravých" vztahů s vrstevníky. Vytváření vztahové sítě je totiž u mimořádně nadaných dětí ovlivněno jejich osobnostní strukturou s převahou k introverzi, navíc některými jejich typickými osobnostními vlastnostmi.

Stoupá zájem o diagnostiku a odbornou péči ze strany rodičů s mimořádně nadanými dětmi. Mimořádně nadané děti jsou definovány jako skupina mající specifické vzdělávací potřeby, na které je zapotřebí reagovat a vytvářet pro ně vhodné podmínky. Momentálně je k dispozici nižší počet poradenských pracovníků zabývajících se mimořádně nadanými dětmi. Je potřebné v rámci dalšího vzdělávání rozšířit počet odborných pracovníků, kteří se zabývají problematikou mimořádně nadaných žáků a rámci Olomouckého kraje zajistit koordinaci péče o tyto žáky v kontextu integrovaného poradenského systému.

Klíčové aktivity v poradenství:

- Integrace poradenské sítě v Olomouckém kraji (zapojení Agentury pro sociální začleňování)
- Zaměřit se na nové postupy v diagnostice, administraci a v metodické práci vyplývající z požadavků přechodu na inkluzivní vzdělávání a z legislativních změn týkajících se poradenského systému a v souvislosti s tím personálně rozšířit počet poradenských odborníků v souvislosti s nárůstem odborných a administračních činností.
- Aktivovat úzkou spolupráci se školami a školskými zařízeními v OK a nadále se výrazně podílet na integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžného typu škol.
- Posilovat oblast kariérového poradenství, participovat při volbě vzdělávací cesty klientů a úzce spolupracovat v této oblasti s výchovnými poradci.
- Koordinovat a harmonizovat aktivity zaměřené na primární prevenci sociálně patologických jevů v OK.
- Nadále vyhledávat nadané a talentované děti v MŠ a ZŠ, spolupracovat se školami a rodiči při jejich dalším rozvoji a vzdělávání.
- Zkvalitňovat spolupráci s třídními učiteli, výchovnými poradci a metodiky primární prevence.
- Průběžně mapovat potřeby, zájmy a požadavky klientů a zvyšovat jejich informovanost o poradenských službách.
- Zřizovat další poradenská pracoviště v místech kraje, kde dosud nejsou.
- Rozvíjet týmovou spolupráci v oblasti péče o klienta, přispívat k integraci poradenského systému v Olomouckém kraji.

2.7 Infrastruktura a investiční vybavení SŠ a VOŠ

Kapitola analyzuje klíčové strategické dokumenty Olomouckého kraje a stávající stav výhradně ve sledované oblasti intervence infrastruktury SŠ a VOŠ i přes vzájemnou provázanost jednotlivých platforem, kterými se Krajský akční plán Olomouckého kraje zabývá.

V oblasti infrastruktury SŠ a VOŠ se zaměřujeme na oblast podpory přírodovědného a technického vzdělávání, podporu center odborného vzdělávání, podporu cizích jazyků, konektivity škol a digitálních kompetencí, sociální inkluzi, celoživotní vzdělávání, zájmové a neformální vzdělávání.

2.7.1 Analýza strategických dokumentů

Klíčové strategické dokumenty na krajské úrovni hodnotí oblast infrastruktury SŠ a VOŠ následujícím způsobem.

Základním strategickým dokumentem v oblasti vzdělávání je **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje 2016-2020**, který je zpracováván jednou za čtyři roky. Jako zásadní úkol Dlouhodobý záměr spatřuje připravit příští generace na úspěšné řešení takových situací a výzev, které v současnosti dokážeme jen obtížně předvídat. Proto je nutné zaujmout systematictější přístup mj. k racionálnímu vybavování škol nezbytnými výukovými prostředky. Proto je v oblasti středního školství stanoveno opatření zlepšit vybavenost a podmínky pro studium (budování odborných učeben, sportovišť, prostorů pro projektovou výuku a mimoškolní činnost).

Dlouhodobý záměr dále konstatuje, že je třeba poskytovat zvláštní podporu oblastem jazykového vzdělávání a ICT. Bez znalostí z těchto odvětví nelze totiž zajistit uplatnitelnost absolventů škol na trhu práce a přispět ke konkurenceschopnosti ekonomiky. Využití informačních a komunikačních technologií (ICT) ve výuce a vybavenost škol těmito prostředky není na požadované úrovni (zastaralost PC, nedostatečné využití ve výuce, malá metodická podpora, předražené ICT služby). Z toho důvodu je v oblasti výuky informačních a komunikačních technologií stanoveno opatření podporovat školy při podávání dalších projektů zaměřených na podporu ICT.

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje (PRÚOK) je základním střednědobým koncepčním dokumentem kraje. Jedním z jeho hlavních úkolů je zformulovat rozvojové priority a cíle a oblasti podpory kraje na období pěti let tak, aby co nejúčinněji přispívaly k vyváženému a udržitelnému rozvoji územního obvodu kraje.

V oblasti vzdělávání PRÚOK konstatuje, že lze vysledovat **potřebnost modernizace a v některých případech i rozšíření stávající školské infrastruktury zejména v oblasti dílenských komplexů a center odborné přípravy při středních odborných školách a středních odborných učilištích**. Z toho vyplývá, že mezi

stanovené priority patří Optimalizace systému škol a školských zařízení a zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání – v rámci této priority je pak kladen důraz na zajištění moderního vybavení škol a školských zařízení, zejména ve vazbě na zvyšování kvality výuky přírodovědných a technických oborů. Konkrétní oblasti podpory jsou pak mj. podpora modernizace škol a školských zařízení, rozvoj vybavenosti škol a školských zařízení, podpora vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Hlavním cílem **Strategie ITI Olomoucké aglomerace** (zahrnující města Olomouc, Prostějov a Přerov a dále 237 obcí) je navrhnout účinná opatření k eliminaci problémových oblastí identifikovaných v území. Strategie se bude zaměřovat na opatření vedoucí k podpoře fungujícího a vyváženého trhu práce, k rozvoji znalostní ekonomiky a komplementárně ke zkvalitnění nezbytné infrastruktury.

Jako slabá stránka Olomoucké aglomerace je vnímán nevyhovující stav vzdělávací infrastruktury. Z toho vyplývá navrhované opatření Zkvalitnění vzdělávací infrastruktury středních a vyšších odborných škol: Pro dosažení cíle je nutné podpořit stavby, stavební úpravy a vybavení učeben, dílen atp. pro vzdělávání, případně budou podpořeny i jiné subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit pro výuku technických a řemeslných dovedností, které povedou ke zvýšení zájmu žáků a studentů o přírodovědné obory. Projekty žádající o podporu budou vázány na klíčové kompetence, tedy na rozvoj komunikace v cizích jazycích, v oblasti přírodních věd a na rozvoj schopností práce s digitálními technologiemi.

Dále jsou rozepsány jednotlivé podporované aktivity, mezi které patří stavební úpravy, rekonstrukce a pořízení vybavení (mj. odborných učeben, laboratoří, dílen, center odborné přípravy a pozemků pro výuku přírodovědných a technických oborů, technických a řemeslných dovedností, sdílené dílny) pro zajištění rozvoje klíčových kompetencí v oblastech komunikace v cizích jazycích a v oblasti technických a řemeslných oborů, přírodních věd a schopnosti práce s digitálními technologiemi; rozšiřování kapacity středních a vyšších odborných škol s vazbou na klíčové kompetence; podpora stavebních úprav budov a učeben, školních poradenských pracovišť, pořízení vybavení nábytkem, stroji, přístroji didaktickými a kompenzačními pomůckami a kompenzačním vybavením pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami; rozvoj vnitřní konektivity škol a školských zařízení a připojení k internetu.

2.7.2 Identifikace problémů, jejich příčin a stanovení cílů

Olomoucký kraj se v oblasti infrastruktury SŠ a VOŠ potýká se čtyřmi základními problémy. Zcela zásadní problém představuje **nevyhovující stav vzdělávací infrastruktury v odborném vzdělávání** zapříčiněný změnou priorit ve vzdělávacích potřebách ve prospěch všeobecného vzdělávání a nedostatečnou podporou odborného vzdělávání ze strany zaměstnavatelů v minulých obdobích. V souvislosti s rychle se rozvíjející průmyslovou výrobou přitom rostou i požadavky na vysoce kvalifikovanou pracovní sílu, její odborné kompetence a adekvátní technické a

technologické vybavení vzdělávacích zařízení. Kvalifikované pracovní síly dlouhodobě chybějí zejména ve strojírenství, elektrotechnice, stavebnictví a dopravě. Obecně lze konstatovat nedostatek kvalifikované pracovní síly v dělnických profesích, což souvisí také s faktem vyhýbání se těmto profesím mladou generací. Důsledkem toho je „stárnutí“ některých profesí a nutný velký zájem ze strany zaměstnavatelů. V reakci na tyto trendy se stává imperativem zmenšit a eliminovat vytvořený handicap mezi průmyslovou praxí, výrobou, technologickými možnostmi institucí a úrovní připravenosti žáků a studentů – absolventů škol, zaměřených na praktickou či přírodovědně zaměřenou přípravu.

V následujícím období je nutné maximálně využít strukturální fondy EU, které umožní realizovat žádoucí změnu – budování, stavební úpravy, rekonstrukce a pořízení vybavení odborných učeben, laboratoří a pracovišť praktického vyučování ve školách. Stávající stav vybavení nespĺňuje požadavky, které jsou běžné v provozech, do kterých nastupují absolventi po ukončení vzdělávání na škole. Velký zájem ze strany zaměstnavatelů ve strojírenství, elektrotechnice, stavebnictví a dopravě klade velké požadavky na vybavenost moderní technikou na jednotlivé školy, které absolventy těchto oborů připravují. Nové vybavení a obměna učebních pomůcek přispějí rovněž k větší podpoře a propagaci oborů přírodovědného a technického zaměření a ke zvýšení zájmu žáků o obory žádané na trhu práce.

Nezbytné jsou rovněž stavební úpravy především prostorových dispozic, infrastruktury a vybavení některých pracovišť, které neumožňují dosáhnout záměrů v oblasti moderní praktické přípravy žáků. Tuto problematiku je třeba řešit napříč všemi vzdělávacími obory zaměřenými na odbornou přípravu. Žádoucí změnu je přitom chápat komplexně a systematicky, což v praxi předpokládá souvislost nejen technickou, technologickou a stavební, ale i personální a vzdělávací s ohledem na potřeby průmyslových odvětví.

Dalším problémem v oblasti infrastruktury je **nevyhovující stav ICT vybavení a konektivity škol**. Tento stav je způsoben zejména rychlým morálním zastaráváním výpočetní a audiovizuální techniky, což způsobuje neustálou potřebu jejího obnovování a modernizace. Dalším souvisejícím problémem v této oblasti je také rychlý rozvoj informačních technologií a nároků na ně kladených a to především v souvislosti s modernizací výukových metod a forem, které se stále častěji zaměřují na činnostní pojetí výuky v souladu s konstruktivistickým přístupem ke vzdělávání. Toto pojetí moderního vzdělávání využití moderních prostředků ICT vyžaduje, a to nejen v rovině výukového prostředku, ale také v rovině výukového objektu. V souvislosti s požadavky praxe je tak třeba vychovávat nejen odborníky na oblast ICT, ale odborníky i pro jiné obory, kde se ale pokročilé využití ICT prostředků stává nezbytností a jejich neznalost je výrazným handicapem při hledání a uplatnění v pracovních pozicích. V důsledku těchto skutečností je stále častěji do vzdělávání zakomponována výuka s komponentou ICT, která ale předpokládá adekvátní a moderní ICT vybavení škol.

Podobná situace je patrná i v oblasti konektivity škol a jejich síťové infrastruktury (metalické i bezdrátové). Změna standardu CAT6 a s tím spojené morální zastarání stávajících datových rozvodů, budování specializovaných a laboratoří s prvky ICT, rozšíření počtu nabízených síťových služeb pro žáky, ale i jejich rodiče (web školy, systémy studijní agendy apod.) a zvýšení nároků na elektronizaci agendy škol zapříčinili, že stávající intranetové rozvody a připojení k poskytovatelům Internetu již neodpovídají těmto potřebám a jsou značně poddimenzované. V oblasti bezdrátového pokrytí škol jsou potřeby pro jejich rozšíření zapříčiněny především rozšířením konceptu BYOD (Bring Your Own Device), zvýšením počtu mobilních zařízení pro výuku (notebooky, tablety apod.) a také využíváním moderních forem výuky v podobě distančního vzdělávání realizovaného prostřednictvím e-learningu. V důsledku těchto skutečností je nutné posílit či rozšířit stávající strukturální kabeláž škol, včetně aktivních prvků sítě, a také podstatně rozvinout bezdrátové pokrytí budov a areálů škol. Toto opatření umožní nejen školy modernizovat, ale také „otevřít“ novým formám a metodám výuky, včetně zvýšení transparentnosti a dostupnosti vzdělávací nabídky, včetně celoživotního vzdělávání.

Žádoucí změnou je tedy rozšíření ICT vybavení škol a konektivity v oblasti strukturované kabeláže i bezdrátových sítí.

Problém v oblasti infrastruktury představuje také **nedostatečná přístupnost škol a školských zařízení žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)** způsobená odlišným vnímáním žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami při jejich začleňování do vzdělávacího procesu. Širší zpřístupnění škol a školských zařízení žákům a studentům se SVP s přihlédnutím k charakteru těchto potřeb je přitom jedním ze způsobů zajištění jejich větší konkurenceschopnosti a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce. Postupná změna ve vnímání žáků a studentů se SVP při jejich včleňování do hlavního vzdělávacího proudu, ke které v poslední době dochází, s sebou přináší i potřebu změny jak v stavebních dispozicích a úpravách interiérů, tak i ve vybavenosti škol a školských zařízení podpůrnými prostředky a pomůckami, které žákům se SVP pomáhají při výuce. S tím souvisí i příprava pedagogů, kteří vlastní výuku zajišťují, a jejich seznamování se s možnostmi použití podpůrných prostředků ve výuce.

V rámci širšího zpřístupňování škol a školských zařízení žákům a studentům se speciálními potřebami je tedy **nezbytné investovat do stavebních úprav vedoucích k vytvoření bezbariérového přístupu do budov**, ve kterých probíhá výuka, a k zajištění bezbariérového pohybu v rámci těchto budov včetně sociálního zázemí. Dále je nezbytné vybavit školy a školská zařízení pomůckami, které by napomohly ke kvalitní přípravě žáků a studentů se SVP na budoucí povolání s ohledem na obsah vzdělávání a charakter SVP.

Při vytváření materiálních podmínek pro začleňování žáků a studentů se SVP je třeba přihlížet k individuálním potřebám škol a školských zařízení, oborové struktuře a obsahu vzdělávání, aby vynaložené prostředky byly použity smysluplně a v zájmu

všech žáků a studentů. Podpora škol a školských zařízení v oblasti zpřístupnění se žákům a studentům se SVP povede ke změně vnímání těchto žáků v hlavním vzdělávacím proudu a ovlivní sociální klima škol a školských zařízení.

Problémem v oblasti vzdělávání je rovněž **nevyhovující stav vzdělávací infrastruktury v oblasti výuky cizích jazyků** zapříčiněný jak nedostatečným důrazem v oblasti jazykové vybavenosti žáků a studentů technických a přírodovědných oborů, tak nedostatečnými základními znalostmi ze základních škol, i když jedním z atributů zabezpečení konkurenceschopnosti a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce je právě jejich jazyková vybavenost. I přes veškerou podporu rozvoje jazykových předpokladů a snahu o jeho aktivní používání je znalost cizích jazyků stále na nedostatečné úrovni. Zvláště pak jedná-li se o využití a aplikaci cizího jazyka v odborných profesích. Přestože je cizí jazyk nedílně spjat s rozvojem technických disciplín, **výuka cizího jazyka zaměřeného na technické odvětví je velice omezená**. V souvislosti se stále se zvyšujícími nároky v budoucí praxi je a bude však schopnost a kompetentnost odborné cizojazyčné komunikace v technických odvětvích nedílnou součástí technického vzdělávání.

V rámci zkvalitnění výuky cizích jazyků, jejich komplexnosti i atraktivitě, je třeba podpořit vybudování moderních edukačních zařízení, tj. vybudovat nejmodernější digitální jazykové laboratoře s e-learningovým zázemím, kde učitelé a žáci pracují na základě multimediálního systému. Pouze kvalitní infrastruktura umožní žákům rozšíření jejich předpokladů k výuce cizích jazyků na vysoké úrovni. Žádoucí změnou je tedy inovace učeben pro výuku cizích jazyků, zavedení výuky odborné angličtiny v rámci výuky cizích jazyků, případné posílení hodinové dotace pro tento účel.

3. Souhrn výsledků analýzy potřeb v území

Finálním souhrnem výsledků analýzy potřeb v území je soubor logických linek „problémy – příčiny – cíle“ v oblasti vzdělávání v kraji, které vychází z krajských i národních strategických dokumentů, z výsledků činnosti pracovních skupin odborných pracovníků v realizačním týmu projektu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Olomouckém kraji a jsou tříděné podle oblastí intervence v souladu s metodikou „Postupy KAP“.

3.1 Kompetence k podnikavosti, iniciativě a kreativité

Problém	Příčina	Žádoucí změna/cíl	Poznámka
Malý zájem žáků o problematiku podnikavosti, iniciativy a kreativity	Přetrvávání formalismu ve výuce bez reálného dopadu na posílení kompetencí studentů	Aktivní zapojení žáků do činností a aktivit podporujících rozvoj kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativité, a to jak ve formálním, tak neformálním vzdělávání, včetně webinářů	(Např. školní firmy, fiktivní firmy, Junior Achievement apod.); Pravidelné kontakty a setkávání pedagogů, případně i žáků s úspěšnými podnikateli v regionu
	Podnikání nepatří mezi preferované druhy kariery		
	Absence neformálního odborného vzdělávání – střediska zájmové činnosti		
	Nedostatek finančních prostředků pro rozvíjení studentských a fiktivních firem.		
Malý zájem zaměstnavatelů a podnikatelů a sociálních partnerů o spolupráci se školami na tématu	Nedostatečná analýza stávajících a potenciálních partnerů, podnikatelů v regionu pro možné navázání spolupráce	Analýza stávajících a potenciálních partnerů, podnikatelů v regionu, kteří jsou motivovaní a ochotně se zapojí do činnosti školy prostřednictvím praxí, přednášek, spolupráce na úrovni fiktivních a studentských firem, pravidelný vliv podnikatelské obce na školské zařízení, exkurze ve firmách.	Možnost napojení na nějakou síť podnikatelských aktivit a start-upů v regionu (Modelové aktivity); Pravidelná setkávání žáků s regionálním i podnikateli
	Málo kontaktů s podnikateli z okolí		
	Nedostatečná motivace potencionálních podnikatelů ke spolupráci se školami		
	Absence jednoho pověřeného pracovníka, který se stará o koordinaci školy a podnikatelů		
	Nenalezení společné možnosti uspokojení potřeb školy i		

Problém	Příčina	Žádoucí změna/cíl	Poznámka
	podnikatelů		
Odborná neznalost a nezájem pedagogických pracovníků o rozvoj kompetencí žáků k podnikavosti, kreativitě a iniciativě	Chybí kvalitní metodické materiály, kurzy, workshopy a semináře odborníků z praxe pro pedagogy na téma kreativita a podnikavost	Informování pedagogičtí pracovníci využívající a aplikující nejnovější poznatky z oblasti podnikavosti a ekonomiky ve výuce všech předmětů, kteří mají dostatečnou nabídku metodických materiálů a kurzů pro pedagogy na témata rozvoje podnikavosti, a mají možnost spolupracovat s podnikateli v regionu v reálném prostředí (např. prostředním job shadowingu, odborných seminářů s lidmi z praxe, apod.)	
	Nedostatečné povědomí učitelů a vedení školy o přínosu podnikavosti do výuky, znalosti podnikatelského prostředí		
	Nedostatečné propojení školy a podnikatelského sektoru a málo příležitostí k setkávání a výměně zkušeností pedagogů a podnikatelů, zaměstnavatelů a odborníků z praxe		
	Nedostatečná motivace (finanční) učitelů ze strany školy		
Problematika rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě je nová, školy jí nerozumí a nemají zkušenosti	Absence podpory uceleného programu, který vychází z dlouhodobé strategie a ne z krátkodobých jednorázových projektů	Existence uceleného programu koncepce na podporu podnikavosti a kreativity na školách v kraji, včetně akčního plánu, který zahrnuje pilotní projekty za účelem ověření nových způsobů vzdělávání k podnikavosti a následné rozšíření do dalších škol.	
	Chybí strategický materiál na rozvoj a podporu podnikavosti a kreativity na školách, a to na národní i regionální úrovni		
Nedostatečné materiálně technické zázemí pro kvalitní rozvoj výuky v oblasti podnikavosti, kreativity a iniciativy	Nedostatek finančních prostředků vyčleněných na danou problematiku	Kvalitně vybavené učebny pro výuku a nácvik praxe v oblasti podnikatelských kompetencí a posílení kreativity a iniciativy žáků a finanční zabezpečení propagace a rozvoje podnikavosti	Zanést finanční podporu i do národní strategie

3.2 Polytechnické vzdělávání

Problém	Příčina	Změna/Cíl	Poznámka
Nesoulad mezi strukturou vzdělávací soustavy a obory o které žáci jeví zájem	Nízká informovanost o uplatnění na trhu práce, nedostatečná propagace ze strany zaměstnavatelů na ZŠ, nedostatečné kariérové poradenství	Zlepšit informovanost rodičů, kariérové poradenství a prohloubit spolupráci základních škol a zaměstnavatelů v oblasti propagace technických oborů	
Nedostatečné propojení vzdělávacích institucí na trendy a možnost adekvátní reakce na vývoj na trhu práce	Pomalá reakce vzdělávacích institucí na změny na trhu práce	Prohloubení spolupráce se zaměstnavateli a snížení administrativní zátěže související s úpravami vzdělávací nabídky	
Nutnost zkvalitnění kariérového poradenství ve školách prostřednictvím cíleného vzdělávání výchovných poradců a dalších pedagogických pracovníků	Nízká kvalita kariérového poradenství ve školách	Cílené vzdělávání výchovných poradců a dalších pedagogických pracovníků, oddělení kariérového poradenství od vychovatelství ve smyslu školních psychologů	
Stálý pokles absolventů technických oborů související jak s demografickým vývojem, tak s širokou nabídkou vzdělávacích oborů a nízkou popularitou některých technických oborů i jejich náročností na matematickou gramotnost	Demografický pokles, nedostatečná propagace oborů požadovaných na trhu práce a náročnost studia technických oborů	Prohloubení spolupráce zaměstnavatelů se školami, zlepšení informovanosti rodičovské veřejnosti, stipendia ale i další formy podpory	
Nízká míra podpory, PR a marketing technických a přírodovědných oborů - komunikování odborných škol jako center technických dovedností i směrem k veřejnosti	Nedostatečná komunikace všech zainteresovaných subjektů, absence kvalitního kariérového poradenství a spolupráce s rodičovskou veřejností	Zlepšení propagace technických oborů, kariérového poradenství, ale i informování veřejnosti o uplatnitelnosti absolventů jednotlivých typů škol na trhu práce.	
Nedostatečná technická infrastruktura některých SŠ/ZŠ	Nízká priorita podpory technického vzdělávání v předcházejícím období	Podpora projektů zaměřených na technické vybavení škol a školských zařízení a podpora ze strany zaměstnavatelů.	

Problém	Příčina	Změna/Cíl	Poznámka
Nedostatečná jazyková vybavenost absolventů technických oborů	Podceňování jazykového vybavení ze strany studentů. Nutnost dalšího vzdělávání pedagogů odborných předmětů v cizích jazycích	Podpora projektů zaměřených na oblast jazykového vzdělávání a zlepšení povědomí o nutnosti jazykového vybavení.	
Klesající matematická gramotnost	Odklon od technického vzdělávání a povinné maturity z matematiky	Podpora výuky matematiky a podpora zavedení povinné maturity z matematiky.	
Klesající zručnost a podpora manuálních dovedností (MŠ/ZŠ/SŠ)	Absence výuky „dílen“ na ZŠ, absence vzoru v rodině	Podpora rozvoje manuálních dovedností na MŠ, ZŠ a SŠ	
Nízká míra podpory získávání kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativité (SŠ/ZŠ/MŠ)	Nevěnování pozornosti dané oblasti v předcházejícím období	Podpora aktivit vedoucích k podpoře požadovaných kompetencí a větší zapojení zaměstnavatelů	
Rodiče jako „motivátoři“ podpory polytechnického vzdělávání – ve spolupráci se školou	Nedostatečná komunikace s rodičovskou veřejností ve věci uplatnitelnosti na trhu práce, skutečné podoby studia „nejedná se o žádné podřadné, špinavé obory“ atd.	Důraz na komunikaci s rodičovskou veřejností, nejen v rámci již zavedených akcí a větší zapojení zaměstnavatelů	
Nízká IT gramotnost studentů i pedagogů. Nízká úroveň softwarového vybavení škol, nižší kvality IT a PC vybavení škol	Rychlý vývoj v oblasti IT technologií, nutnost neustálé reakce na měnící se situaci, nedostupnost některých IT technologií pro všechny cílové skupiny	Investice do softwarového a PC vybavení škol, zvýšení sledování trendů v IT oblasti, zvyšování kvalifikace pedagogů v dané oblasti	

3.3 Odborné vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů

Problém	Příčina	Změna/Cíl	Poznámka
Nesoulad počtu žáků vybraných oborů a kvalifikačních potřeb firem	Přetrvávající nezájem žáků o technické vzdělávání	Aktivity ke zvýšení zájmu o technické vzdělávání	
Nedostatečná komunikace mezi školou a firmou, úřadem práce	Malá znalost výchovných poradců o situaci na trhu práce a jeho aktuálních potřebách, malá propagace technických oborů,	Informace o situaci trhu práce výchovných poradců a pedagogů, zapojení do konkrétní spolupráce s firmami a úřadem práce	
Nesoulad mezi nabídkou a poptávkou absolventů a potřebami trhu práce	Pomalá reakce na změnu situace potřeb trhu práce	Průběžné mapování potřeb zaměstnavatele	
Absence praxe	Pouze teoretické znalosti získané během studia	Praktická výuka během studia, praxe a stáže ve firmách	
Podpora technických oborů	Není dostatečná propagace a podpora	Stipendia a další formy podpory.	
Kvantifikace a specifikace potřeb zaměstnavatelů	Není zpracovaná	Průzkum a následné vypracování uceleného přehledu potřeb zaměstnavatelů v rámci OK	
Mezioborové studijní programy	Složité a zdlouhavý proces tvorby RVP a následné akreditace	Tvorba nových mezioborových studijních ŠVP nebo úprava stávajících v rámci existujících RVP a následné pilotní ověření	
Nedostatek a stárnutí učitelů odborných předmětů	Pro odborné pracovníky není učitelské povolání atraktivní	Podpora managementu SŠ v získávání odborníků pro výuku a jejich udržení na škole	

3.4 Rozvoj kariérového poradenství

Problém	Příčina	Změna/Cíl	Poznámka
Nesoulad mezi zájmem žáků o jednotlivé obory a kvalifikačních potřeb firem	Dlouhodobý nezájem o technické obory	Zvýšení počtu žáků v technických oborech	
Nedostatečná komunikace mezi školou a firmou, úřadem práce	Malá znalost výchovných poradců o situaci na trhu práce a jeho aktuálních potřebách, malá propagace technických oborů. Dle APŠ uvádí 43 % škol malý zájem ze strany zaměstnavatelů o spolupráci se školami.	Informace o situaci trhu práce výchovných poradců a pedagogů, zapojení do konkrétní spolupráce s firmami a úřadem práce	
Nesoulad mezi nabídkou a poptávkou absolventů a potřebami trhu práce	Pomalá reakce na změnu situace potřeb trhu práce. Dle APŠ uvádí 43% škol malý zájem ze strany zaměstnavatelů o spolupráci v oblasti KP	Průběžné mapování potřeb zaměstnavatele	
Absence praxe	Pouze teoretické znalosti získané během studia	Praktická výuka během studia, praxe a stáže ve firmách	
Podpora technických oborů	Není dostatečná propagace a podpora	Stipendia a další formy podpory.	
Legislativa: nedostatečná kapacita / financování příslušných poradenských pracovníků ve školách	Problém systému financování ZŠ, SŠ	Ve střednědobém výhledu – financování z projektových prostředků, v dlouhodobém výhledu – změna prioritizace finančních zdrojů v oblasti specializovaných činností na školách.	
Nedostatečná časová kapacita výchovného poradce na ZŠ, SŠ pro	Výchovný poradce řeší kromě kariérového poradenství i výchovné	Oddělení kariérového poradenství od poradenství v oblasti výchovných problémů	

Problém	Příčina	Změna/Cíl	Poznámka
oblast kariérového poradenství	problémy žáků (šikana ad.) Dle APŠ uvádí 49% škol nedostatečnou časovou dotaci poradce pro poskytování služeb kariérového poradenství	(pozice školního psychologa, pozice kariérového poradce)	
Úzké pojetí kariérového poradenství na ZŠ: volba oboru, přihláška na SŠ; chybějící přehled výchovných poradců o aktuálním stavu trhu práce po ukončení ZŠ	Výchovní poradci na školách nemají dostatečný časový prostor k dalšímu vzdělávání v oblasti aktuálních potřeb trhu práce. Chybí kurzy pro pedagogické pracovníky v oblasti aktuální analýzy stavu trhu práce v OK.	Poskytování aktuálních informací o uplatnění žáků na současném trhu práce. Poskytování adekvátního poradenství pro uplatnění absolventů ZŠ na trhu práce.	
Úzké pojetí kariérového poradenství na SŠ: obor/profese už vybrána, přihláška na VŠ, jak zpracovat životopis; chybějící přehled výchovných poradců o aktuálním stavu trhu práce po ukončení SŠ	Výchovní poradci na školách nemají dostatečný časový prostor k systematickému dalšímu vzdělávání v oblasti aktuálních potřeb trhu práce. Chybí kurzy pro pedagogické pracovníky v oblasti aktuální analýzy stavu trhu práce v OK. Dle APŠ přes 30% škol uvádí nedostatek příležitostí pro vzdělávání kariérových poradců	Poskytování aktuálních informací o uplatnění studentů na současném trhu práce.	
Chybějící oblast kariérového poradenství na školách směrem k samostatnému podnikání. Chybějící přehled výchovných poradců o možnostech	Výchovní poradci na školách nemají dostatečný časový prostor k systematickému dalšímu vzdělávání v oblasti podnikání	Poskytování aktuálních informací o uplatnění žáků a studentů v samostatném podnikání.	

Problém	Příčina	Změna/Cíl	Poznámka
zahájení samostatného podnikání.	v OK. Chybí kurzy pro pedagogické pracovníky v oblasti podnikavosti a podnikání v OK.		
Nedostatečná podpora k samostatnému podnikání. Výchovní poradci nemají přehled o možnostech samostatného podnikání	Výchovní poradci nemají dostatečný časový prostor k systematickému dalšímu vzdělávání v oblasti podnikání. Chybí kurzy pro tuto oblast.	Zavedení systému přenosu aktuálních informací z oblasti podnikání do škol. A také informací o uplatnění absolventů v samostatném podnikání.	
V ČR chybí specializované studium kariérového poradenství na vysokých školách.	V OK chybí studium kariérového poradenství jakožto samostatného oboru, příp. kurzu dalšího vzdělávání zaměřeného pouze na kariérové poradenství.	Střednědobý horizont – podpora školení na základě profesní kvalifikace dle NSK (Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu, kód: 75-004-R). Dlouhodobý horizont – zvážit specializované studium kariérového poradenství na VŠ v OK.	
Nedostatečná spolupráce rodičů s kariérovými poradci na školách (nedocení role a vzhledu kariérového poradce při volbě povolání dítěte).	Rodiče většinou upřednostňují vlastní rozhodnutí před doporučením výchovného poradce. Dle APŠ přes 65% školuvádí malý zájem o kariérové poradenství ze strany žáků i rodičů	Posílení komunikace mezi rodiči a výchovnými poradci větší mírou zapojení rodičů do aktivit neformálního vzdělávání – sdílení příkladů dobré praxe apod. Dle RIS OK je potřebná osobní motivace dětí a jejich rodičů, čímž je také podpořeno snižování rozdílů mezi potřebami firem a výstupem ze systému vzdělávání.	
Nedostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství ve škole	Dle APŠ uvádí 65% škol absenci finančních prostředků na zajištění služeb kariérového poradenství	Podpora získání dotací pro provoz kariérového poradenství na školách. Finanční partnerství s firmami v regionu na zajištění KP ve školách.	

3.5 Rozvoj škol jako center dalšího profesního rozvoje

Problém	Příčina	Změna/Cíl	Poznámka
Informace v oblasti CŽU	Absence komplexních informací	Vytvoření ucelených, úplných a přehledných informací o celé oblasti CŽU v kraji, se zahrnutím škol a školských zařízení a jiných poskytovatelů dalšího vzdělávání	
Efektivní využití volných kapacit škol	Přebujelá síť škol a demografický vývoj	Vytvoření podmínek pro zapojení škol do procesu rekvalifikací	
Odborné vzdělávání učitelů odborných předmětů, mistrů odborné výchovy, instruktorů aj.	Absence vzdělávacích programů	Vybudování systému a jeho ověření	
Efektivita spolupráce škol a sociálních partnerů	Vzájemná informovanost	Budování dalších center v rámci CUOK, ve spolupráci se zaměstnavateli a jinými poskytovateli dalšího vzdělávání.	
Zapojení odborníků z praxe	Nízké finanční ohodnocení, kvalifikační předpoklady	Vytvoření programů pro splnění kvalifikačních požadavků na lektory	
Nové programy dalšího vzdělávání	Mění se potřeby společnosti a rozvoj technologií	Tvorba nových vzdělávacích programů (rekvalifikace do škol)	

3.6 Podpora inkluze

Problém	Příčina	Cíl	Poznámka
Nedostatečná spolupráce rodiny, školy a poradenských zařízení	Chybí zavedený systém a motivace zainteresovaných	Integrovaný poradenský systém	Optimalizace sítě poradenských zařízení, systematické vzdělávání pracovníků ve školách a poradenských zařízeních
Nedostatečná dostupnost poradenských služeb v některých částech OK	Nižší počet poradenských pracovníků a detašovaných pracovišť	Vznik nových detašovaných pracovišť a zvýšení počtu poradenských pracovníků	Především v lokalitách s vyšším počtem sociálně znevýhodněných klientů
Nižší počet poradenských pracovníků zabývajících se mimořádně nadanými žáky	Stoupá zájem o diagnostiku a odbornou péči ze strany rodičů	Ucelený systém péče o mimořádně kognitivně nadané děti (Rozšíření počtu a další vzdělávání poradenských pracovníků v oblasti mimořádného kognitivního nadání)	Personální navýšení v poradenském systému je v souvislosti s inkluzí nezbytné
Nedostatečná přístupnost škol a školských zařízení žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně bezbariérovosti	Odlišné vnímání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami při jejich začleňování do vzdělávacího procesu, problém bezbariérovosti	Zvýšení přístupnosti škol a školských zařízení žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami.	

3.7 Infrastruktura a investiční vybavení SŠ, VOŠ

Problém	Příčina	Žádoucí změna/cíl	Poznámka
Nevyhovující stav ICT vybavení a konektivity škol.	Dynamický rozvoj v oblasti ICT a s tím související zastarávání techniky, rozšíření počtu nabízených síťových služeb pro žáky, ale i jejich rodiče, zvýšení nároků na elektronizaci agendy škol.	Rozšíření ICT vybavení škol a konektivity v oblasti strukturované kabeláže i bezdrátových sítí.	
Nevyhovující stav vzdělávací infrastruktury v odborném vzdělávání.	Změna priorit ve vzdělávacích potřebách ve prospěch všeobecného vzdělávání a nedostatečná podpora odborného vzdělávání ze strany zaměstnavatelů v minulých obdobích.	Budování, stavební úpravy, rekonstrukce a pořízení vybavení odborných učeben, laboratoří a pracovišť praktického vyučování ve školách.	
Nedostatečná přístupnost škol a školských zařízení žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami.	Odlišné vnímání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami při jejich začleňování do vzdělávacího procesu.	Zvýšení přístupnosti škol a školských zařízení žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami.	
Nevyhovující stav vzdělávací infrastruktury v oblasti výuky cizích jazyků.	Nedostatečný důraz v oblasti jazykové vybavenosti žáků a studentů technických a přírodovědných oborů. Nedostatečné základní znalosti ze základních škol.	Inovace učeben pro výuku cizích jazyků. Zavedení výuky odborné angličtiny v rámci výuky cizích jazyků, případné posílení hodinové dotace pro tento účel.	

Závěr

Analýza potřeb v území v Olomouckém kraji (dále jen Analýza) je zásadním strategickým dokumentem, který byl vytvořen v rámci realizace projektu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Olomouckém kraji (KAP). Analýza je dokument, který úzce navazuje na dokument Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na období 2016-2020, který stanovuje základní směry rozvoje v oblasti vzdělávání. Analýza vychází zejména z nových strategických, koncepčních a právních dokumentů vzniklých na úrovni kraje i státu. Jsou v ní zakomponovány i nové právní normy a metodické návody k programové podpoře komplexního rozvoje vzdělávání v rámci České republiky. V Analýze jsou reflektovány koncepční a metodické materiály Vlády ČR, Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy a Evropské unie.

Na tvorbě Analýzy se podíleli členové realizačního týmu KAP, odborníci z odboru školství, sportu a kultury Krajského úřadu Olomouckého kraje, externí odborní spolupracovníci z řad pedagogů z vysokých škol z Olomouckého kraje s ohledem na náplně jednotlivých platforem, zástupci Pedagogicko-psychologické poradny a Speciálně pedagogického centra Olomouckého kraje (pro oblast inkluze), zástupci Úřadu práce, významných zaměstnavatelů, zástupci Centra uznání a celoživotního učení Olomouckého kraje, Spolku středních škol, Hospodářské komory na území Olomouckého kraje, ředitelé vybraných škol a další odborníci podle oblastí intervence. Analýza byla konzultována s odborným garantem projektu KAP a předložena k diskusi do PS Vzdělávání při Regionální stálé konferenci v Olomouckém kraji.

Vysvětlivky

Str. 23

Soft skills – měkké dovednosti jsou kompetence v oblasti chování, mají vztah k sociální/emoční inteligenci.

Str. 24

Know-how – sousloví, popisující technologické a informační předpoklady a znalosti pro určitou činnost

Str. 26

Job shadowing – „stínování práce“, pojem v naší zemi zakotvil zejména v prostředí vzdělávání učitelů. Jde tedy o „stínování“ kolegy z jiné instituce za účelem studia jeho každodenních pracovních činností. Účastník sleduje jeho pracovní prostředí, metody a postupy a učí se, jak bude ty nejlepší postupy v daném oboru uplatňovat ve vlastní praxi.

Str. 27

Start-up – pojem označující nově vznikající projekt či začínající firmu často ještě ve fázi tvorby podnikatelského záměru.

Str. 45

Kurikulární reforma – zásadní změna vzdělávání i vzdělávací politiky pro zvýšení a zlepšení kvality vzdělávání a efektivity výsledků vzdělávání.

Str. 56

Standard CAT6 – strukturovaná kabeláž – obecné označení metalických a optických prvků, které umožňují propojení jednotlivých uživatelů v rámci počítačové sítě.

Str. 57

E-learning – vzdělávací proces, využívající informační a komunikační technologie k vorbě kurzů, k distribuci studijního obsahu, komunikaci mezi studenty a pedagogy a k řízení studia.

Seznam použitých zdrojů

Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018 (APIV) [online]. [cit. 2016-05-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/akcni-plan-inkluzivniho-vzdelavani-na-obdobi-2016-2018>

Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR (Úřad vlády ČR, 2016); [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/141120_AP_2material_po_vlade.pdf

Analýza věcných priorit a potřeb jednotlivých oblastí v působnosti MPO pro zaměření podpory ze strukturálních fondů EU v příštím programovacím období (2014+) [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument82084.html>

Analýza potřeb ve školách. Dotazníkové šetření. [online]. [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/670/>

Bílá kniha (2001). [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://databaze-strategie.cz/cz/msmt/strategie/narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-bila-kniha?typ=struktura>

Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020 [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Databaze-dokumentu?tag=Dohoda%20o%20partnerstv%C3%AD>

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na období 2016-2020. [online]. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/strategie-koncepce-vyrocní-zpravy-cl-281.html>

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2014–2020 [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014-2020. [online]. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/koncepce-podpory-rozvoje-nadani-a-pece-o-nadane-na-obdobi>

Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (Národní RIS3 strategie). [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ris3-strategie-cr>

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje na období 2015–2020. [online]. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/program-rozvoje-uzemniho-obvodu-olomouckeho-kraje-cl-537.html>

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-7367-416-8.

Regionální inovační strategie a inovační potenciál Olomouckého kraje (srpen 2011). [online]. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/regionalni-inovacni-strategie-a-inovacni-potencial-olomouckeho-kraje-cl-542.html>

Regionální akční plán Strategie regionálního rozvoje Olomouckého kraje. [online]. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/regionalni-akcni-plan-strategie-regionalniho-rozvoje-olomouckeho-kraje-cl-3393.html>

Regionální řešerše OLOMOUCKÝ KRAJ *Autoři: PhDr. Jiří Pospíšil, (expert regionálního zastoupení SP ČR), Mgr. Richard Koubek, (poradce za SP ČR), Mgr. Jitka Janečková Mořková (poradce pro regionální RLZ), Jiří Šafář (expert regionálního zastoupení za ČMKOS)*

[online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.spcr.cz/images/stories/Projekty/RSD Reserse pro Olomoucky kraj1.pdf>

Socio-ekonomická analýza Olomouckého kraje (září 2010). [online]. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/socio-ekonomicka-analyza-olomouckeho-kraje-cl-551.html>

Strategie ITI Olomoucké aglomerace [online]. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://www.olomoucka-aglomerace.eu/dokumenty/strategie>

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020. [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/strategie-vzdelavaci-politiky-2020>

Strategie digitální gramotnosti ČR na období 2015 až 2020. [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: http://vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie/digistrategie.pdf

Strategie Evropa 2020. [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/strategie-evropa-2020>

Strategie celoživotního učení ČR pro 2007-2015. [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>

Školský zákon č.561/2004 Sb. ve znění zákona č. 82/2015 Sb.[online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/konsolidovany-text-skolskeho-zakona>

Vyhláška č. 72/2005 Sb. odst. 2 o poskytování poradenských služeb ve školách a (školských) poradenských zařízeních a její novela. (Vyhláška č. 116 ze dne 15. dubna 2011) [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vvyhlaska-c-116-2011-sb-ktou-se-meni-vyhlaska-c-72-2005-sb>

Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících ve znění k 1. lednu 2015.
[online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-lednu>

Zpráva o situaci na trhu práce v Olomouckém kraji a o realizaci APZ v roce 2015 (ÚP ČR, Krajská pobočka v Olomouci) [online]. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/statistiky/OLkraj2015.pdf>

Referenční seznam:

1. Akční plán Národního poradenského fóra pro 2014-2016 (NPF, 2014);
2. Career Guidance in the Czech Republic; A 2010 Status Report (Euroguidance, 2011);
3. Doporučení Národního poradenského fóra ministroví školství, mládeže a tělovýchovy ČR a ministryni práce a sociálních věcí ČR pro dosahování priorit v oblasti vzdělávání a sociální politiky (NPF, 2014);
4. E-learningové studijní materiály z projektu VIP Kariéra II – KP (NÚV, 2015);
5. Glosář (ELGPN/NÚV, 2015);
6. Guidelines for Policies and Systems Development for Lifelong Guidance (ELGPN, 2015);
7. Hospodářský přehled OECD (2014; 2015);
8. Information on the Lifelong Guidance System in the Czech Republic (Euroguidance, 2015);
9. Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole, Věstník MŠMT č. 7/2005;
10. Rámce pro kariérové vzdělávání a poradenství (Blueprint for Life/Work Designs, 1996; Australian Blueprint for Career Development, 2010; The ACEG Framework, 2012; Career Education Benchmarks, 2012-2014);
11. Rezoluce Rady o lepším začlenění celoživotního poradenství do strategií celoživotního učení (EC, 2008);
12. Rozvoj politik celoživotního poradenství: Evropský nástroj pro tvůrce politik (ELGPN/NÚV, 2015);
13. Standardy služeb školských poradenských zařízení, čj.: 27316/2004-24;

14. Vyhodnocení přínosů vybraných intervencí NSRR v návaznosti na realizaci programového dokumentu ROP Střední Morava – Problémová oblast: Vzdělávání – Území: Olomoucký kraj.

Internetové databáze:

1. Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce www.infoabsolvent.cz
2. Národní soustava kvalifikací (Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu) www.narodnikvalifikace.cz;
3. Národní soustava povolání (Kariérový poradce) <http://www.nsp.cz>;

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Věková struktura Olomouckého kraje	- 6 -
Tab. č. 2: Vzdělanostní struktura obyvatel Olomouckého kraje v porovnání s ČR .	- 8 -
Tab. č. 3: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání a oborů vzdělání	- 10 -
Tab. č. 4: Odvětví činnosti zaměstnaných v národním hospodářství	- 12 -
Tab. č. 5: Uchazeči o zaměstnání k 31. 7. 2015 dle nejvyššího dosaženého vzdělání (v %).....	- 14 -
Tab. č. 6: Přehled nezaměstnanosti absolventů, kteří vystudovali školu v Olomouckém kraji.....	- 16 -
Tab. č. 7: Počet subjektů se zjištěnou aktivitou zapsaných v RES podle kategorie počtu zaměstnanců k 31. 12. 2014	- 20 -

Seznam zkratek

APŠ	Analýza potřeb ve školách, dotazníkové šetření NÚV
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
CLIL	vyučovací metoda – integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka
CUOK	Centrum uznávání a celoživotního učení Olomouckého kraje
CŽU	celoživotní učení
DV	doplňkové vzdělávání
ECVET	evropský systém uznání znalostí, dovedností a kompetencí
EU	Evropská unie
ET 2020	Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (Education and Training 2020).
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ OK	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje
HDP	hrubý domácí produkt
ICT	informační a komunikační technologie
ITI	integrované územní investice
KAP	Krajský akční plán
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MSP	malé a střední podniky
NSK	Národní soustava kvalifikací
NSRR	Národní strategický referenční rámec

NÚV	Národní ústav vzdělávání
NVF	Národní vzdělávací fond
OK	Olomoucký kraj
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OŠMT	Odbor školství, mládeže a tělovýchovy (od 1. 4. 2016 OŠSK)
OŠSK	Odbor školství, sportu a kultury
OU	odborné učiliště
PC	osobní počítač
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PR	Public relations
PRÚOK	Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje
RAP SRR OK	Regionální akční plán Strategie regionálního rozvoje Olomouckého kraje
RES	Registr ekonomických subjektů
RIS3	Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky
RHSD	Rada hospodářské a sociální dohody
ROP	Regionální operační program
RRLZ	Rada pro rozvoj lidských zdrojů
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SOŠ	střední odborná škola
SOU	střední odborné učiliště
SPC	speciálně pedagogické centrum
SSP	státní sociální podpora

SŠ	střední škola
SVP	speciální vzdělávací potřeby
U	učiliště
UP OL	Univerzita Palackého v Olomouci
ÚP	Úřad práce
VkP	Výchova k podnikavosti
VOŠ	vyšší odborná škola
VŠ	vysoká škola
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
ZŠ	základní škola